

JULIUSZ HR. OSTROWSKI.

KSIEGA HERBOWA RODÓW POLSKICH

Zeszyt XI.

WARSZAWA.

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI ANTYKWARSKIEJ

B. BOLCEWICZA.

Plac Saski Nr. 5.

DRUK JÓZEFA SIKORSKIEGO, WARECKA № 14.

1901.

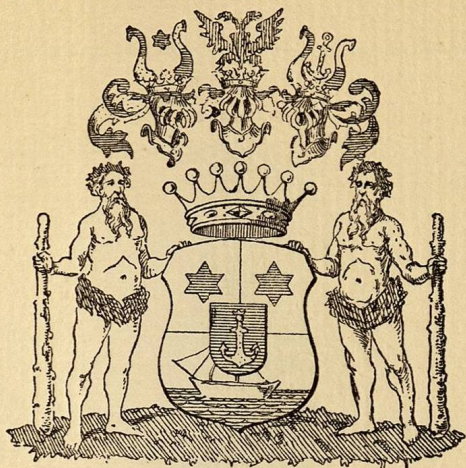
UPRASZA SIĘ O NADSYŁANIE RYSUNKÓW Z DOWODAMI.

UPRASZA SIĘ O NADSYŁANIE PRENUMERATY NA DAJSZE ZESZYTY.

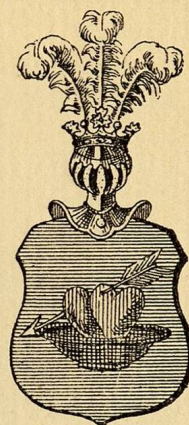
br. 29984

Дозволено Цензурою
Варшава 27 Декабря 1900 г.

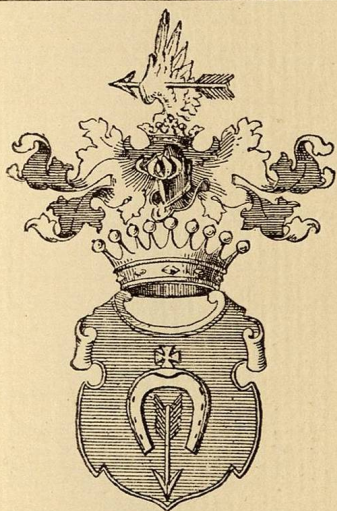
MUSTACA Baron (*Mustatza*).

— 2166 —

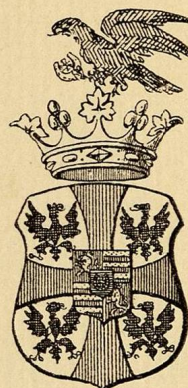
MUŚNICKI cz. Przyjacieli odm.

— 2167 —

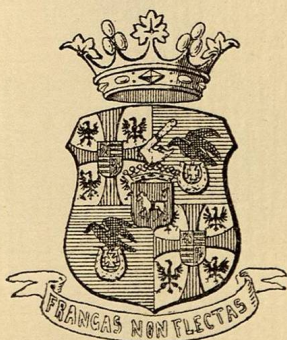
MYCIELSKI Hrabia cz. Dołęga odm.

— 2168 —

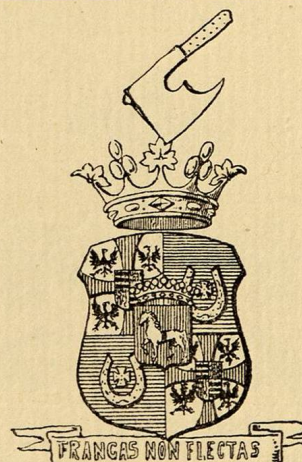
MYSZKOWSKI Margrabia I cz. Jastrzębiec odm.

— 2169 —

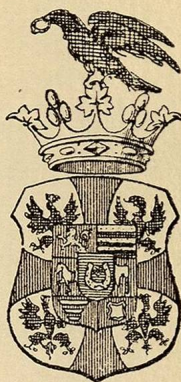
MYSZKOWSKI Margrabia II cz. Stary koń odm.

— 2170 —

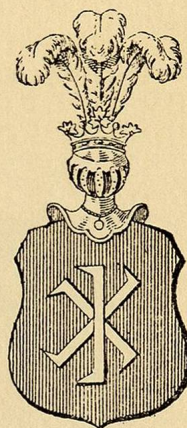
MYSZKOWSKI Margrabia III cz. Starykoń odm.

— 2171 —

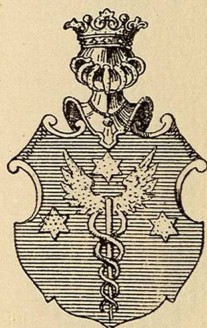
MYSZKOWSKI Margrabia IV cz. Starykoń odm.

— 2172 —

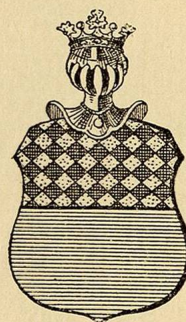
MYSZYŃSKI cz. Klamry odm.

— 2173 —

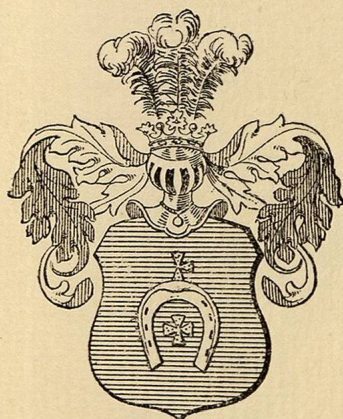
MYŚLENIEC.

— 2174 —

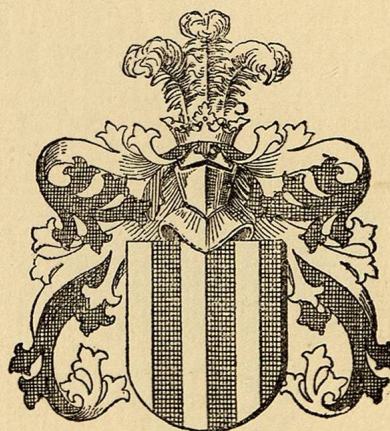
MYŚLIKOWSKI.

— 2175 —

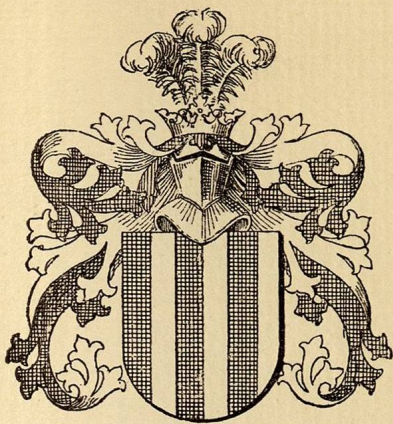
NABIALEK.

— 2176 —

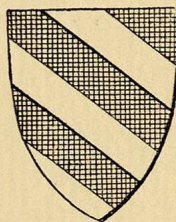
NABRAM I, Nabra, Nabry, Abram, Waldorf.

— 2177 —

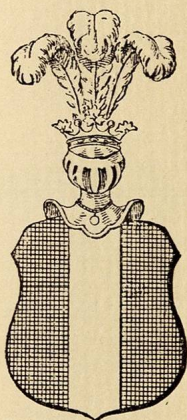
NABRAM II.

— 2178 —

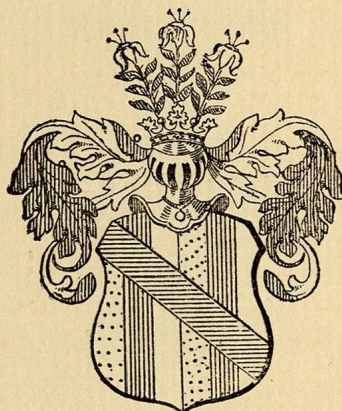
NABRAM III.

— 2179 —

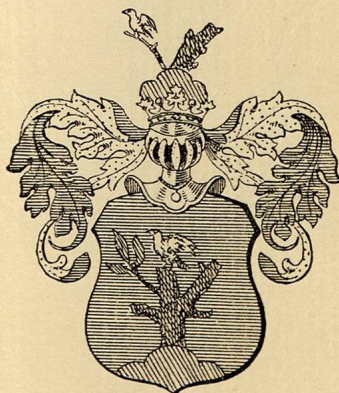
NABRAM IV.

— 2180 —

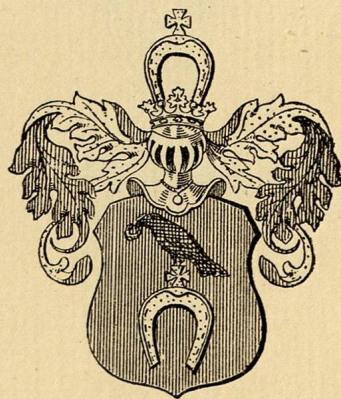
NABRAM V.

— 2181 —

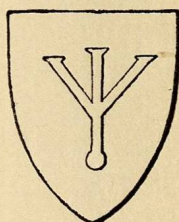
NACHTIGAL.

— 2182 —

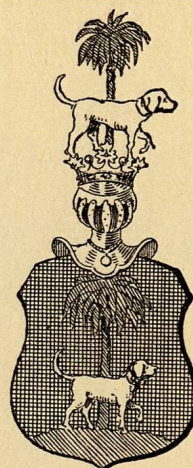
NACHTRABA cz. Ślepowron odm.

— 2183 —

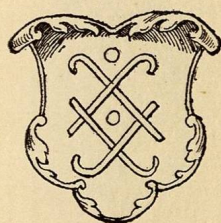
NACKOWICZ.

-- 2184 --

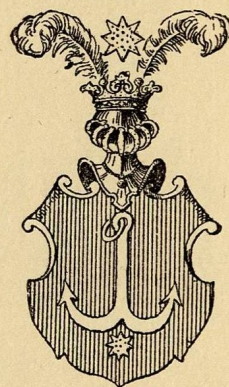
NADELWICZ, (*Nedelwitz*).

— 2185 —

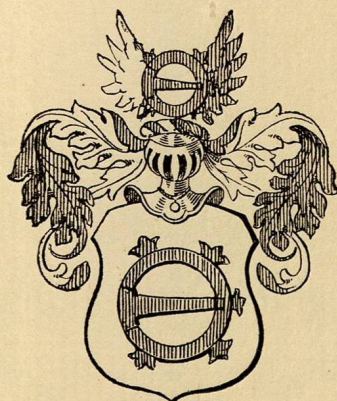
NADOBOWICZ.

— 2186 —

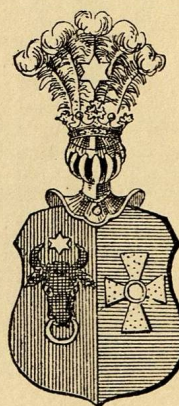
NADZIEJA.

— 2187 —

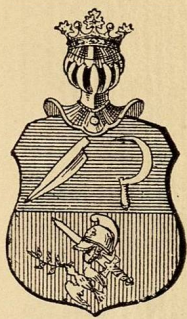
NAGEL, Dorhagen

— 2188 —

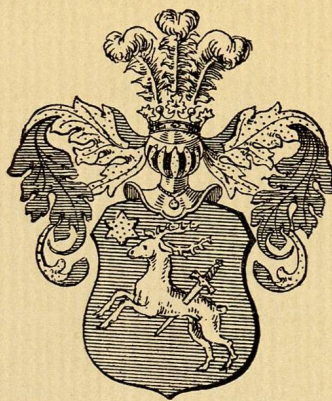
NAGRODA I.

— 2189 —

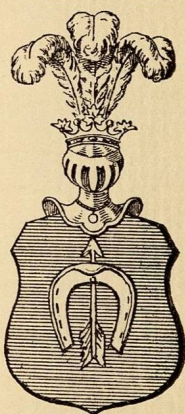
NAGRODA II.

— 2190 —

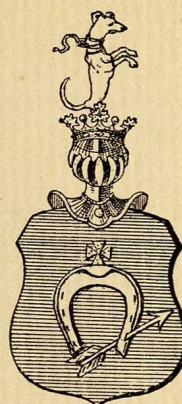
NAGRODODAR.

— 2191 —

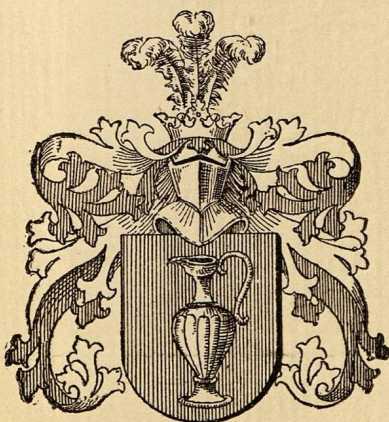
NAGURSKI I.

— 2192 —

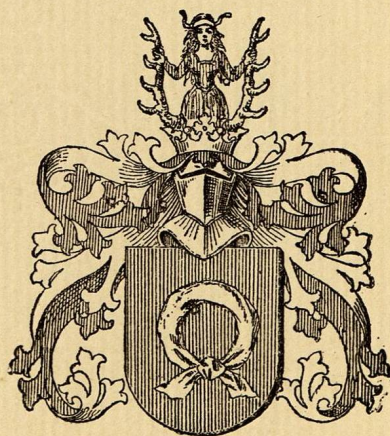
NAGURSKI II cz. Pobóg odm.

— 2193 —

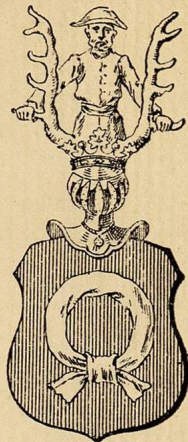
NALEWKA.

— 2194 —

NAŁECZ I, Nałecz jezioro, Pomłóść.

— 2195 —

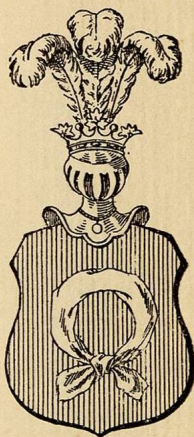
NAŁĘCZ II.

— 2196 —

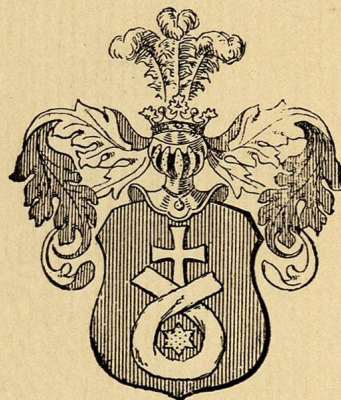
NAŁĘCZ III (niezwiązany) Nałonie.

— 2197 —

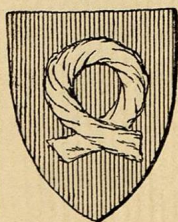
NAŁĘCZ IV.

— 2198 —

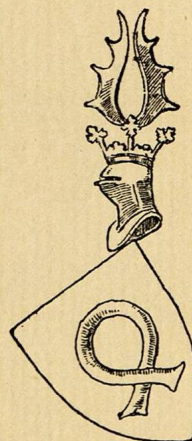
NAŁĘCZ V.

— 2199 —

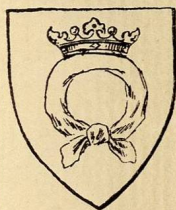
NAŁĘCZ VI.

— 2200 —

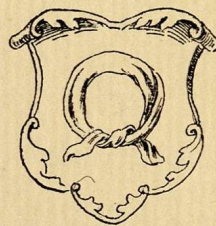
NAŁĘCZ VII.

— 2201 —

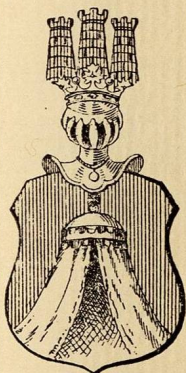
NAŁĘCZ VIII.

— 2202 —

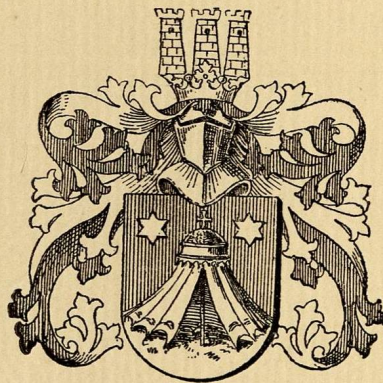
NAŁĘCZ IX.

— 2203 —

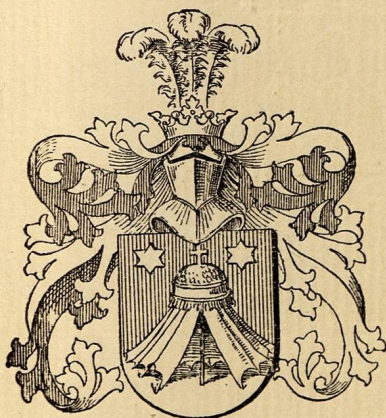
NAMIOT I, Kiesel, Światoldycz.

— 2204 —

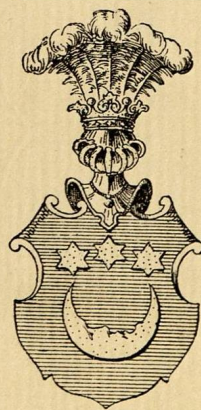
NAMIOT II.

— 2205 —

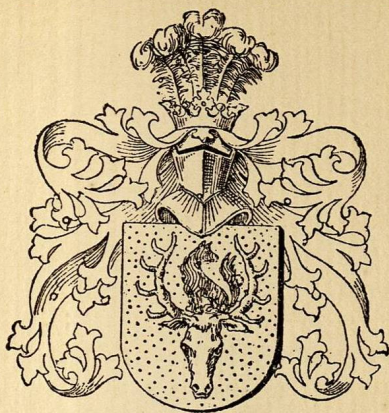
NAMIOT III.

— 2206 —

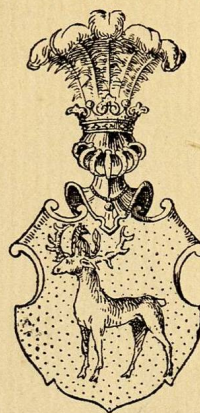
NAPADZIEWICZ.

— 2207 —

NAPIWON I, Napiwie, Napiwowie.

— 2208 —

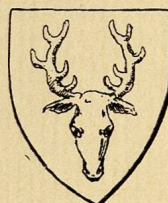
NAPIWON II.

— 2209 —

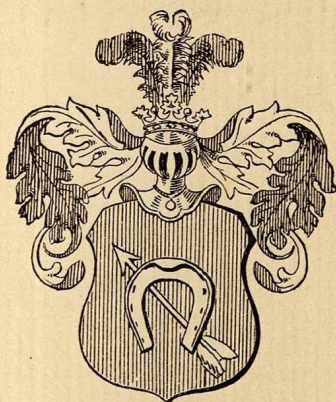
NAPIWON III.

— 2210 —

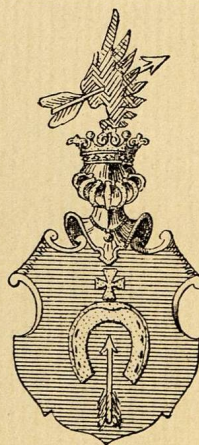
NAPIWON IV.

— 2211 —

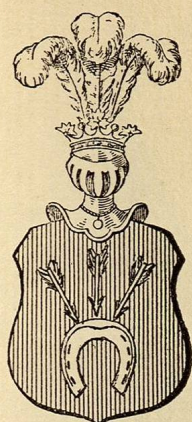
NAPOLSKI cz. Niezgoda odm.

— 2212 —

NAREBSKI.

— 2213 —

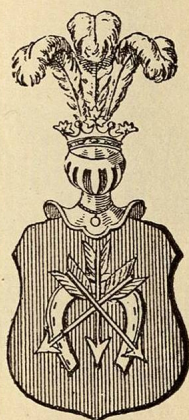
NARUTOWICZ I.

— 2214 —

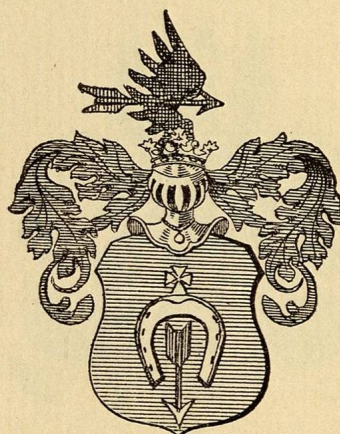
NARUTOWICZ II.

— 2215 —

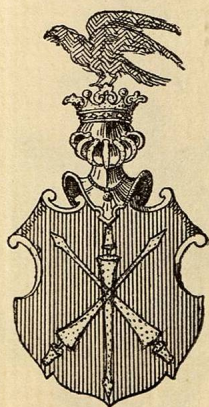
NARUTOWICZ III.

— 2216 —

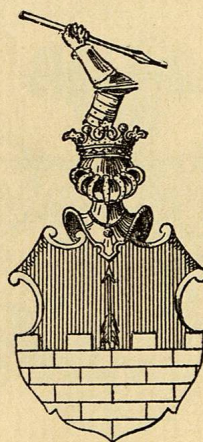
NARZYMSKI cz. Dołęga odm.

— 2217 —

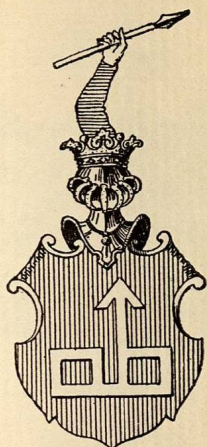
NATALIS.

— 2218 —

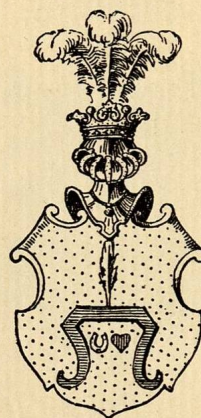
NATARCZ I.

— 2219 —

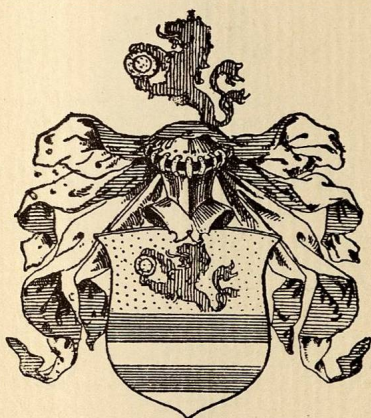
NATARCZ II.

— 2220 —

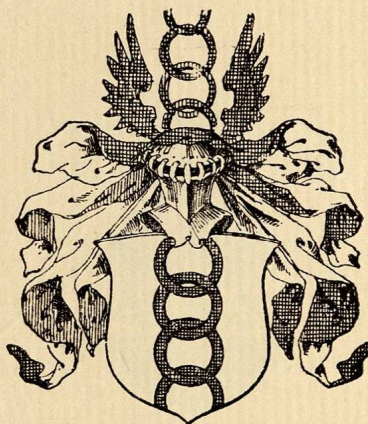
NAWLICKI.

— 2221 —

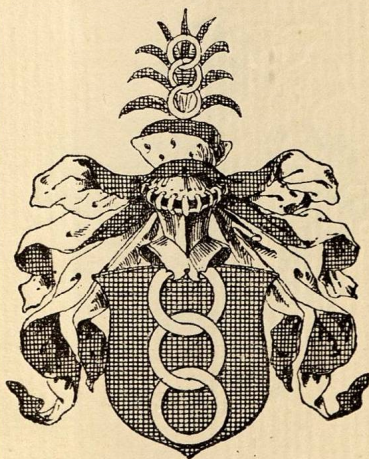
NEJDORF, (*Neudorf*), Thumberg-Nowowiejski.

— 2222 —

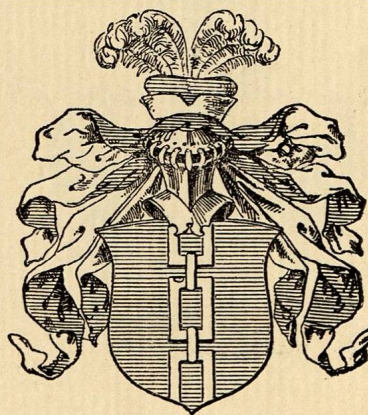
NEJHOF-LEJ I, (*Neuhoff-Ley*).

— 2223 —

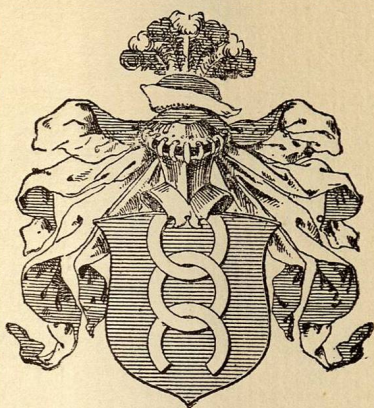
NEJHOF II.

— 2224 —

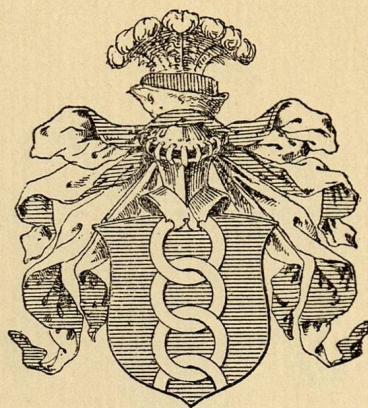
NEJHOF III.

— 2225 —

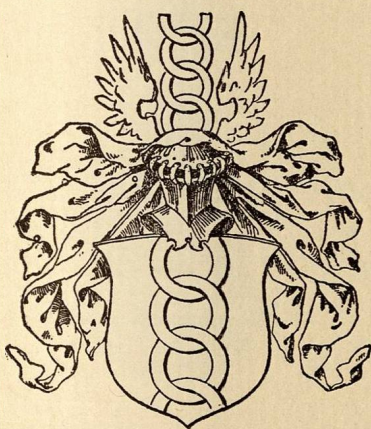
NEJHOF IV.

— 2226 —

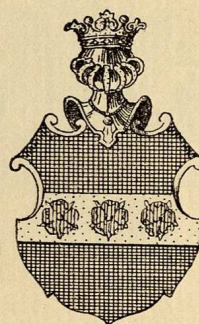
NEJHOF V.

— 2227 —

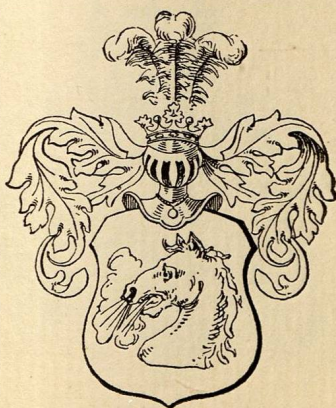
NEJHOF VI.

— 2228 —

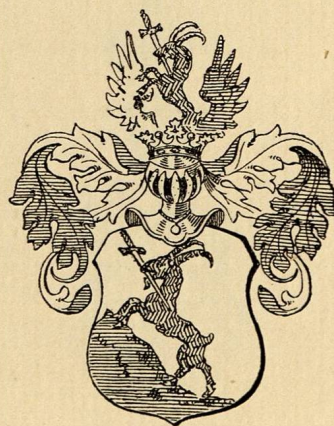
NEJSZTAD, (*Neustadt*).

— 2229 —

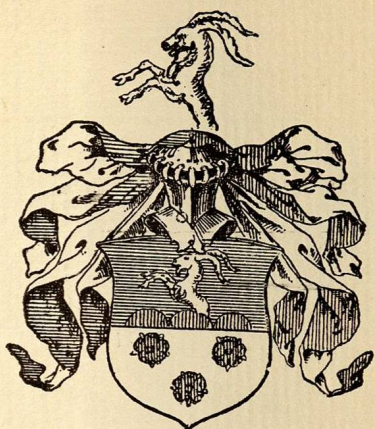
NENNEKE.

— 2230 —

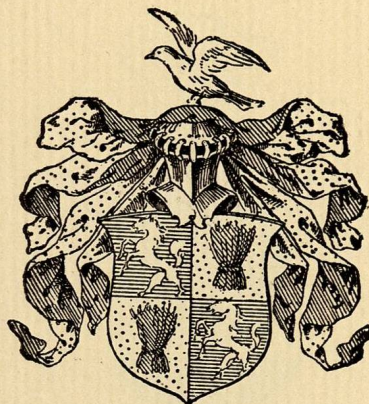
NEODIK I.

— 2231 —

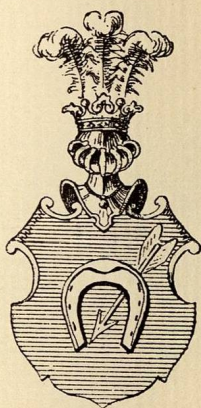
NEODIK II.

— 2232 —

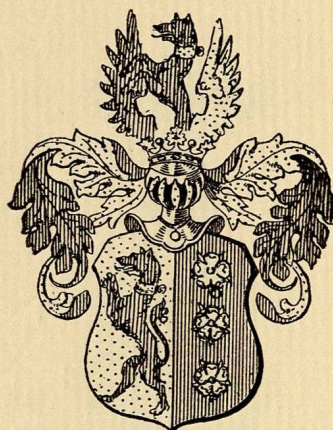
NERYNG, (*Nehring*).

— 2233 —

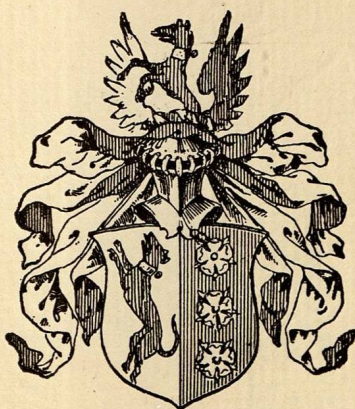
NESTEROWICZ, Nestorowicz cz. Pobóg odm.

— 2234 —

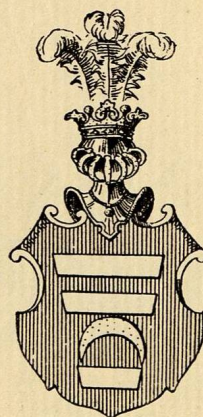
NETTELHORST I.

— 2235 —

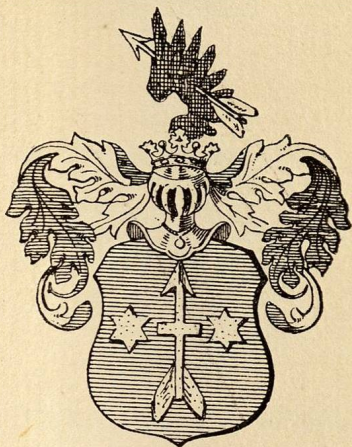
NETTELHORST II.

— 2236 —

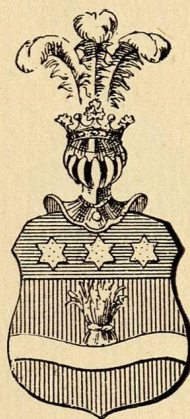
NEWELSKI cz. Korczak odm.

— 2237 —

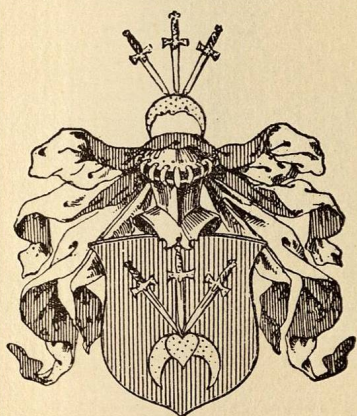
NEWLIN.

— 2238 —

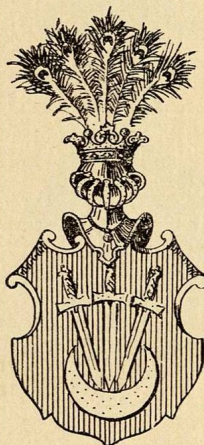
NIEBODAR.

— 2239 —

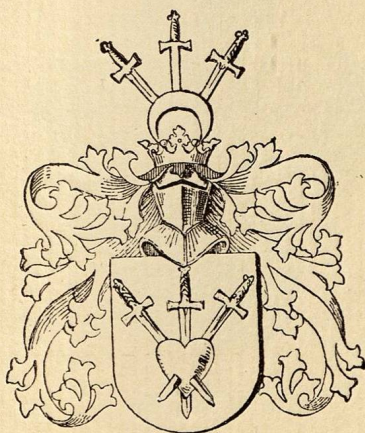
NIEBOROWSKI I cz. Kownia odm.

— 2240 —

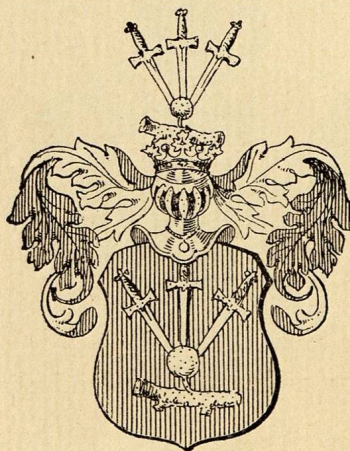
NIEBOROWSKI II.

— 2241 —

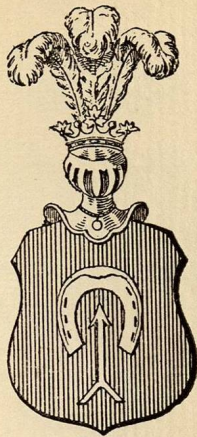
NIEBOROWSKI III.

— 2242 —

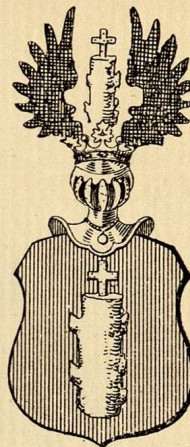
NIEBOROWSKI IV.

— 2243 —

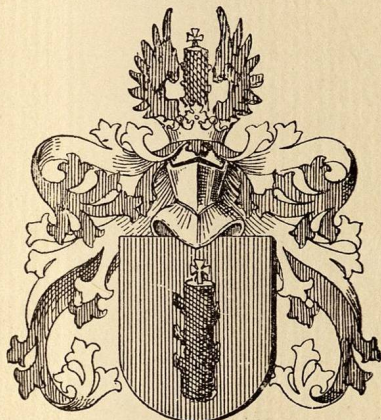
NIECZAJ cz. Pobóg odm.

— 2244 —

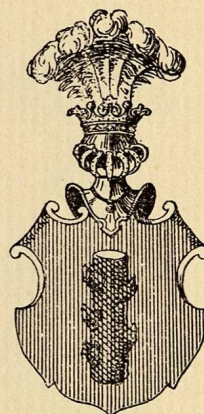
NIECZUJA cz. Ostrzew lub Pień odm.

— 2245 —

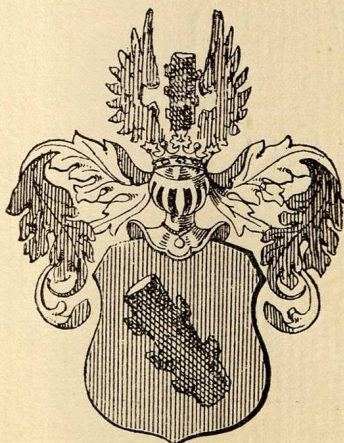
NIECZUJA II.

— 2246 —

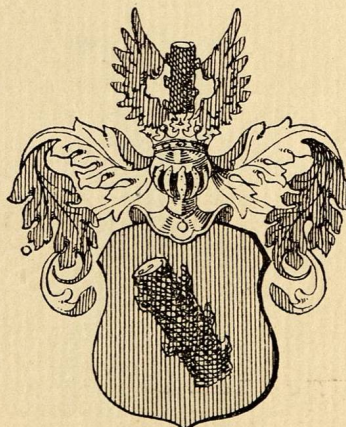
NIECZUJA III.

— 2247 —

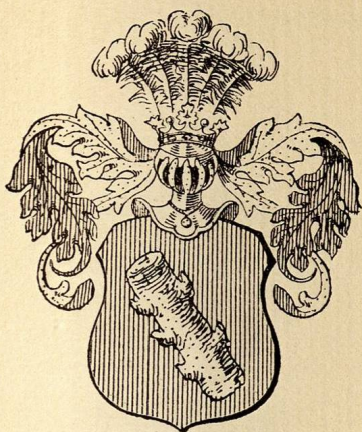
NIECZUJA IV.

— 2248 —

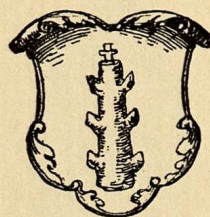
NIECZUJA V.

— 2249 —

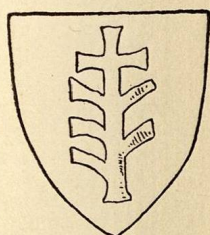
NIECZUJA VI.

— 2250 —

NIECZUJA VII.

— 2251 —

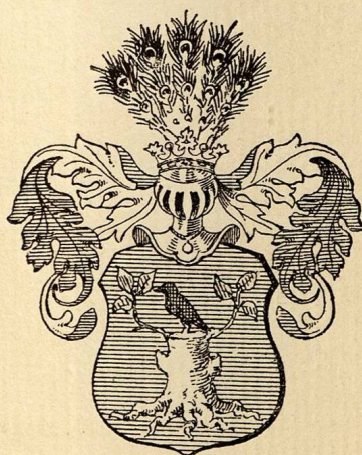
NIECZUJA VIII.

— 2252 —

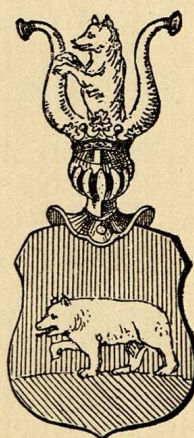
NIECZUJA Pruska.

— 2253 —

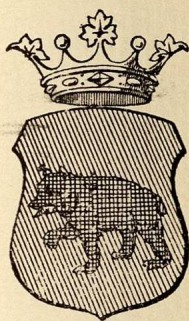
NIECZUŁA.

— 2254 —

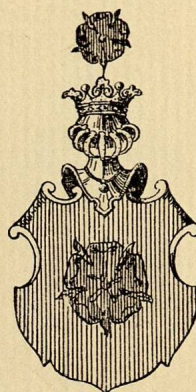
NIEDŹWIEDŹ Biały.

— 2255 —

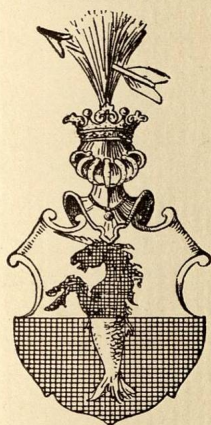
NIEDŹWIEDŹ Czarny.

— 2256 —

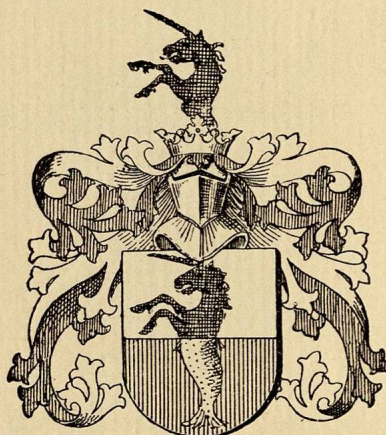
NIEKRASZ.

— 2257 —

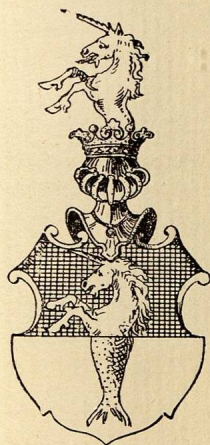
NIEMCZYK I, Niemczer, Nymcz, (*Nimptsch*).

— 2258 —

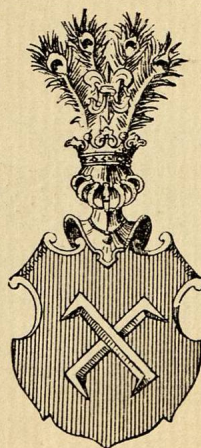
NIEMCZYK II.

— 2259 —

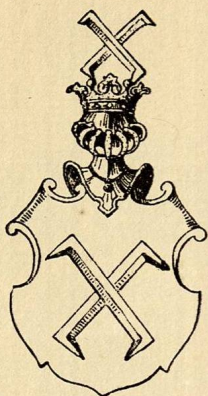
NIEMCZYK III.

— 2260 —

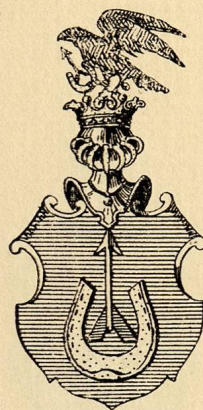
NIEMIRZYCH I, Niemierzyc cz. Klamry odm.

— 2261 —

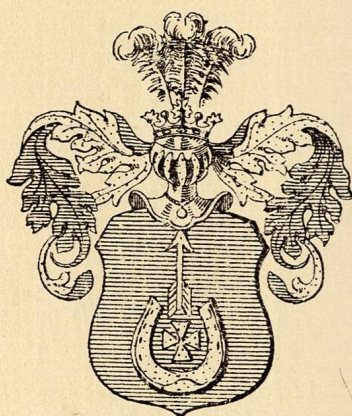
NIEMIRZYĆ II.

— 2262 —

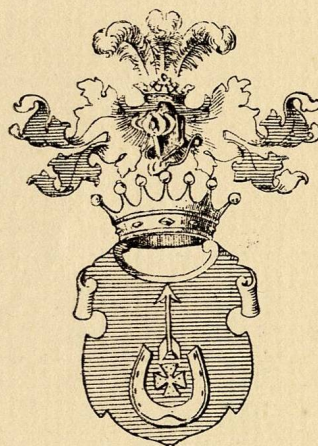
NIEMYSKI I cz. Jastrzębiec odm.

— 2263 —

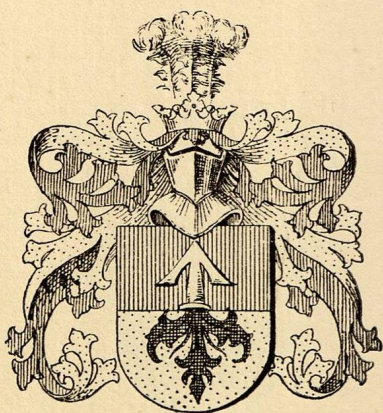
NIEMYSKI II cz. Jastrzębiec odm.

— 2264 —

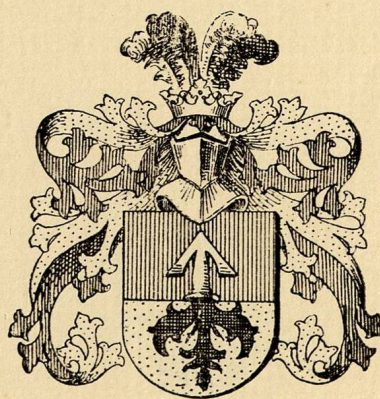
NIEMYSKI Baron cz. Jastrzębiec odm.

— 2265 —

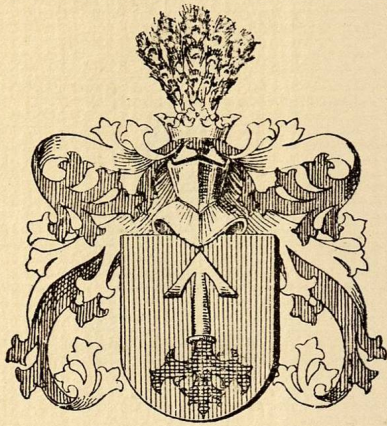
NIESOBIA I, Krzywosąd.

— 2266 —

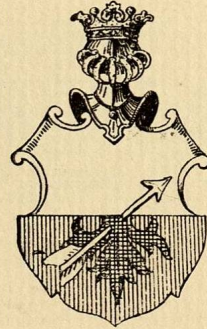
NIESOBIA II.

— 2267 —

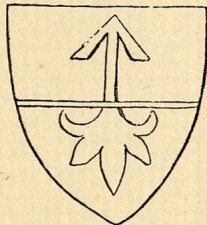
NIESOBIA III.

— 2268 —

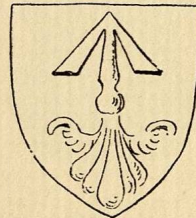
NIESOBIA IV.

— 2269 —

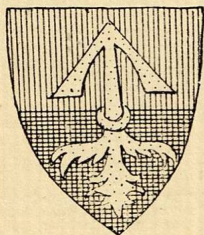
NIESOBIA V.

— 2270 —

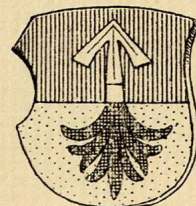
NIESOBIA VI.

— 2271 —

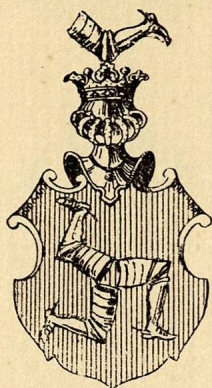
NIESOBIA VII.

— 2272 —

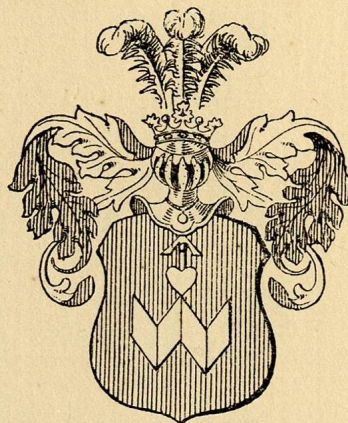
NIESOBIA VIII.

— 2273 —

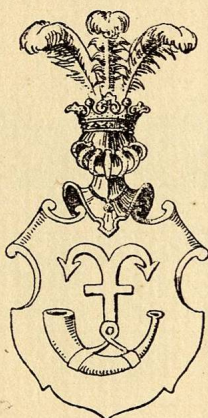
NIESTEN, Nieten cz. Drogomir odm.

— 2274 —

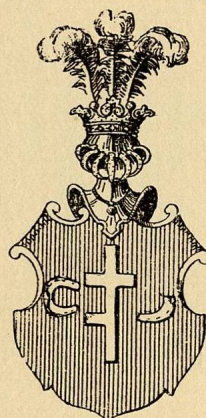
NIESZYJKA cz. Syrokomla odm.

— 2275 —

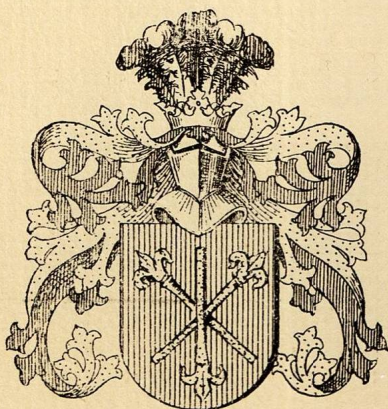
NIEŚWICKI.

— 2276 —

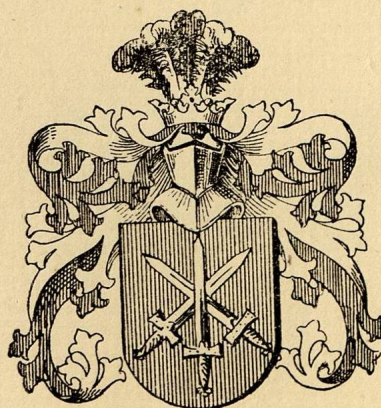
NIEWIADOMSKI I cz. Prus odm.

— 2277 —

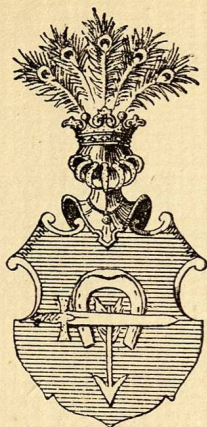
NIEWIADOMSKI II cz. Jelita odm.

— 2278 —

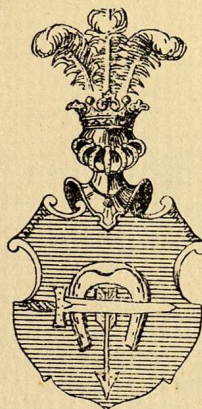
NIEWIADOMSKI III cz. Jelita odm.

— 2279 —

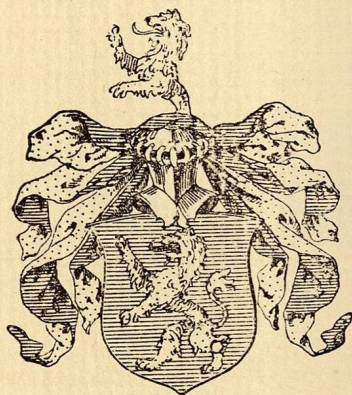
NIEZGODA I.

— 2280 —

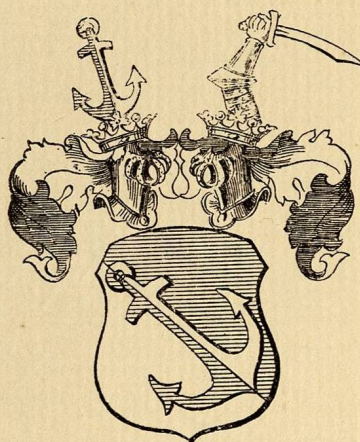
NIEZGODA II.

— 2281 —

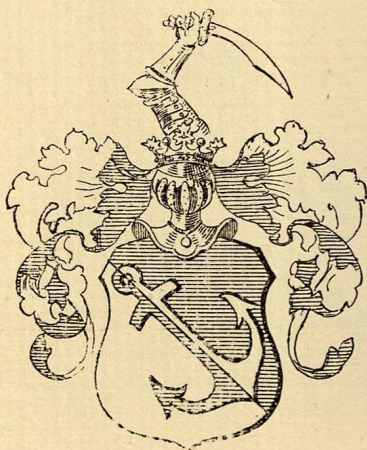
NIEZNACHOWSKI, Niezuchowski.

— 2282 —

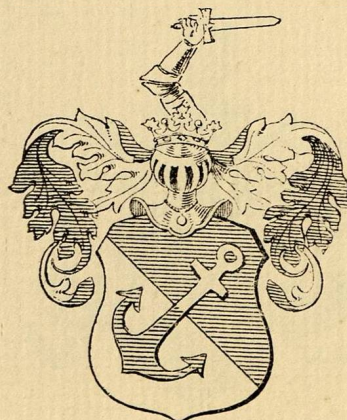
NIKOROWICZ I cz. Kotwica.

— 2283 —

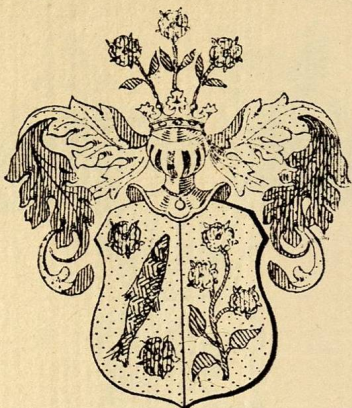
NIKOROWICZ II.

— 2284 —

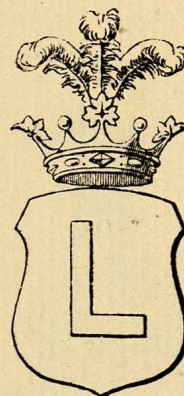
NIKOROWICZ III.

— 2285 —

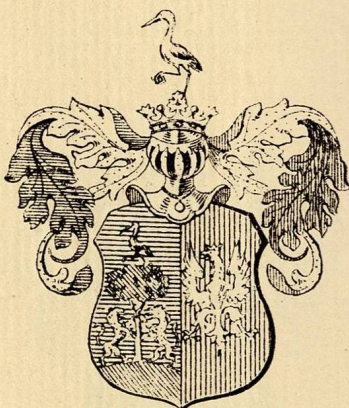
NOGA

— 2286

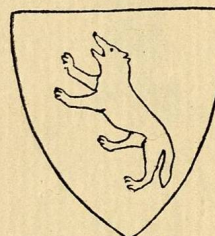
NORWID.

— 2287 —

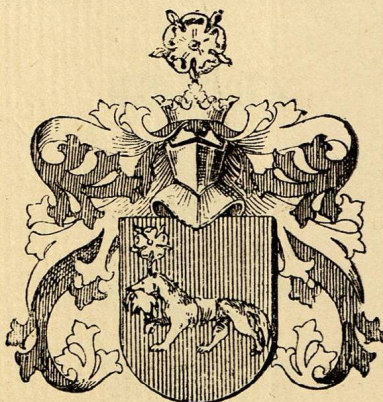
NOSADYNI.

— 2288 —

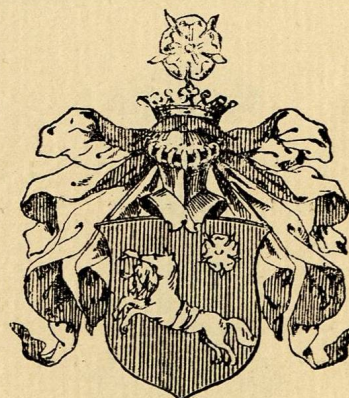
NOWAK I.

— 2289 —

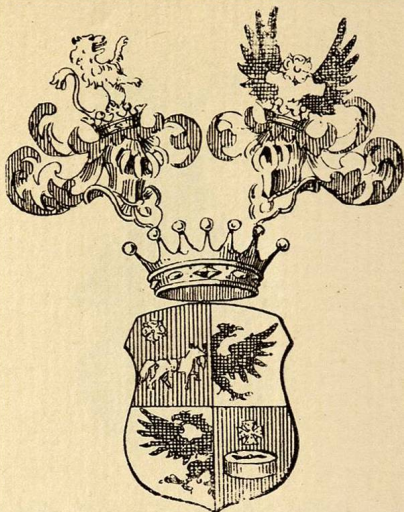
NOWAK II.

— 2290 —

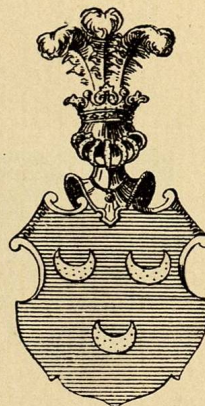
NOWAK III.

— 2291 —

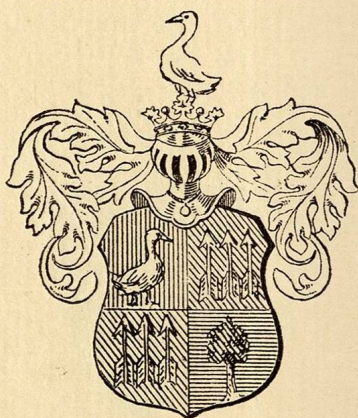
NOWAK IV Baron.

— 2292 —

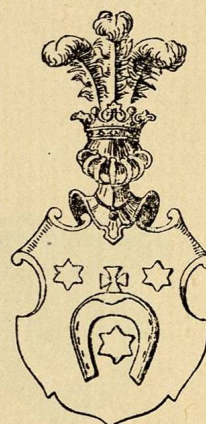
NOWAKOWSKI I cz. Stroczyusz odm.

— 2293 —

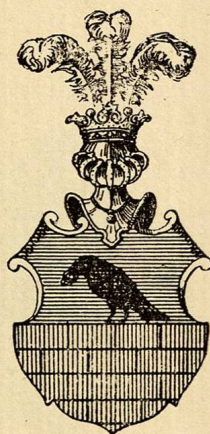
NOWAKOWSKI II.

— 2294 —

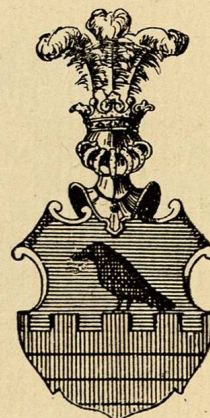
NOWICKI cz. Lubicz odm.

— 2295 —

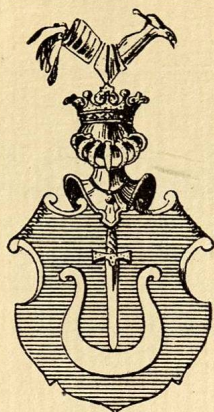
NOWICZ I.

— 2296 —

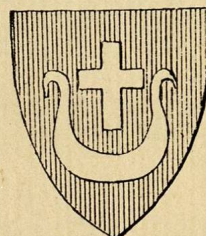
NOWICZ II, Nadwicz.

— 2297 —

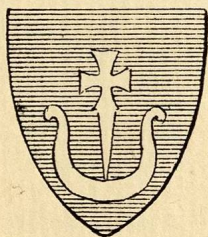
NOWINA, Nowiny cz. Złotogoleńczyk.

— 2298 —

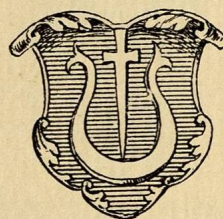
NOWINA II.

— 2299 —

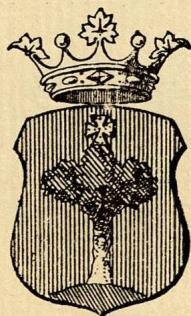
NOWINA III.

— 2300 —

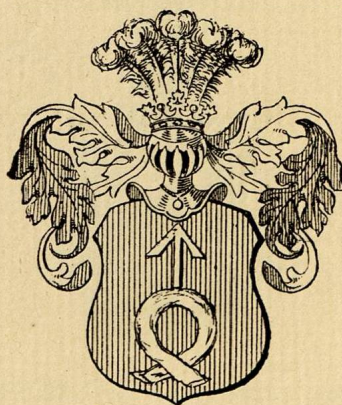
NOWINA IV.

— 2301 —

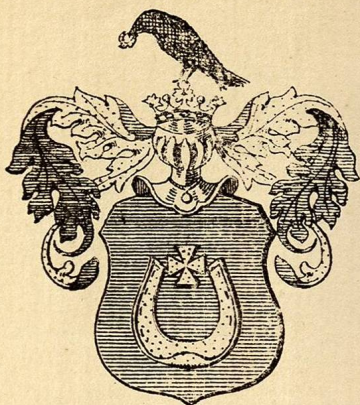
NOWINA Nowa.

— 2302 —

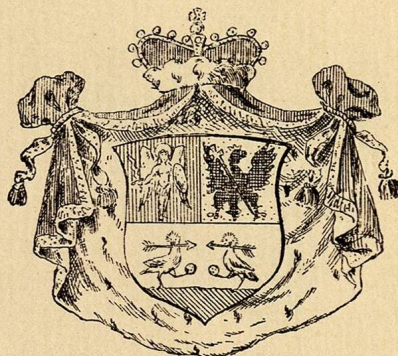
NOWOSIELECKI cz. Nałęcz odm.

— 2303 —

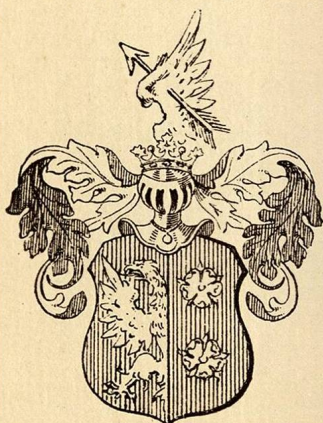
NYCZ.

— 2304 —

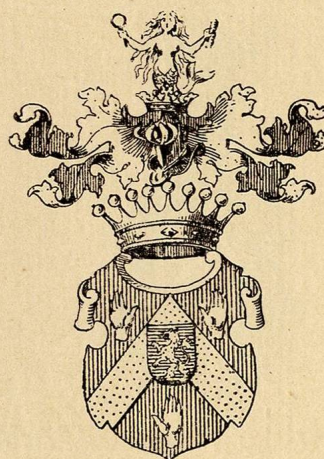
OBOLEŃSKI Książę.

— 2305 —

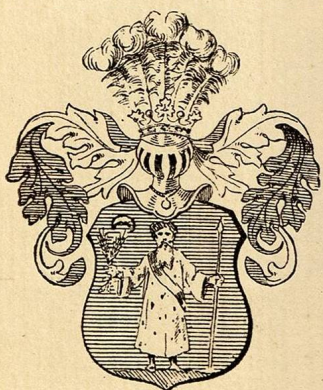
OBOŁOŃSKI.

— 2306 —

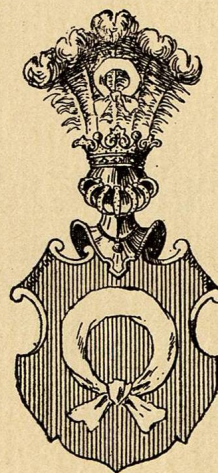
OBYRN Baron, (*O'Byrn*).

— 2307 —

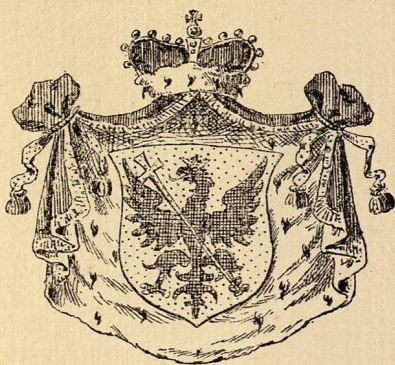
OCHOCKI.

— 2308 —

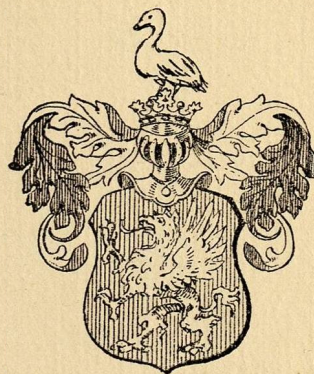
ODACHOWSKI cz. Nałęcz odm.

— 2309 —

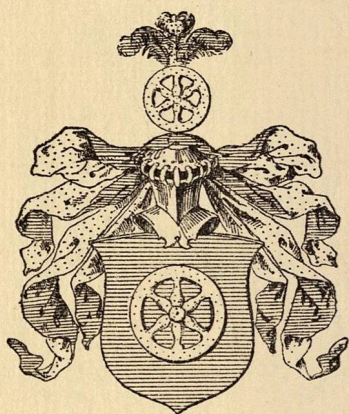
ODEJEWSKI Książę, Odejowski.

— 2310 —

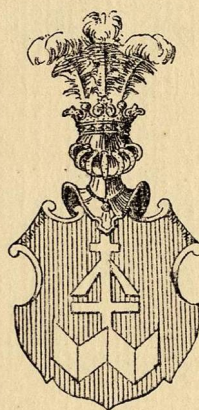
ODERSKI I Baron, Odorski cz. Gryf odm.

— 2311 —

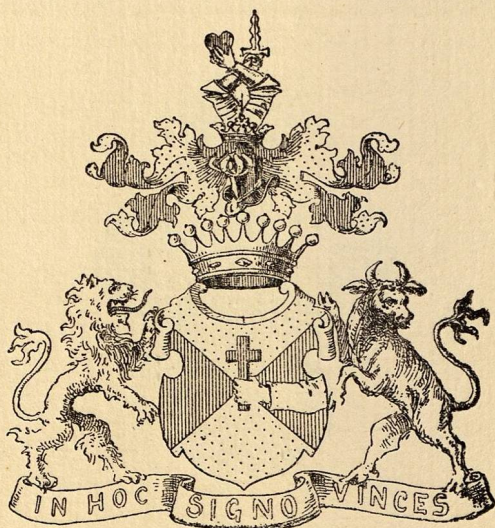
ODERSKI II, Odorski cz. Osorya odm.

— 2312 —

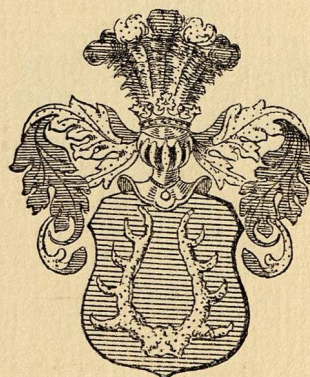
ODERSKI III, Odorski cz. Syrokomla odm.

— 2313 —

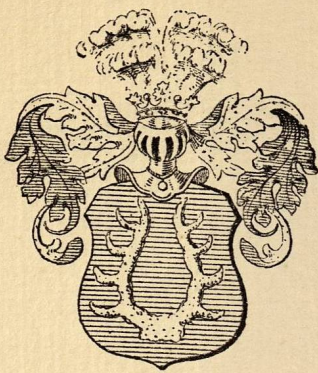
ODONEL Hrabia, (O'Donnell).

— 2314 —

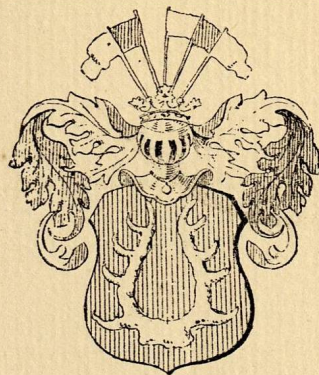
ODRWOLF, Oderwolf I, Otterwoßl.

— 2315 —

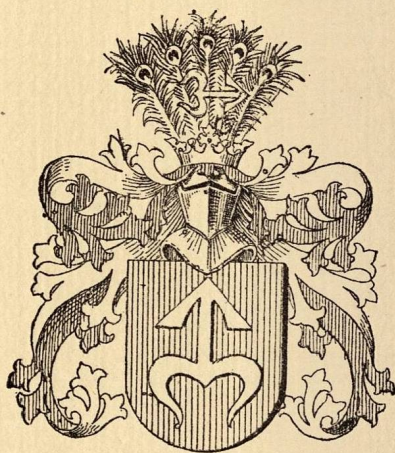
ODERWOLF II.

— 2316 —

ODERWOLF III.

— 2317 —

ODROWAŻ I, Odrzywās.

— 2318 —

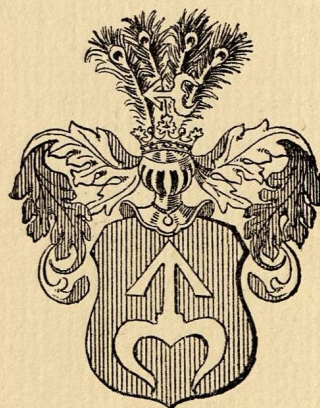
ODROWAŻ II.

— 2319 —

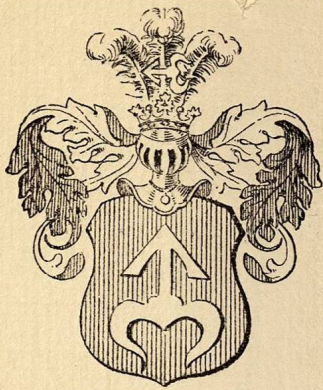
ODROWAŻ III.

— 2320 —

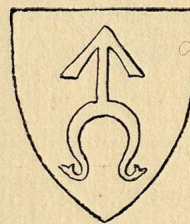
ODROWAŻ IV.

— 2321 —

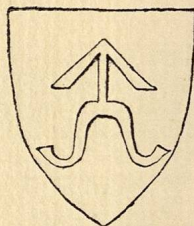
ODROWAŻ V.

— 2322 —

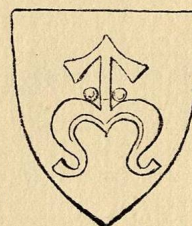
ODROWAŻ VI.

— 2323 —

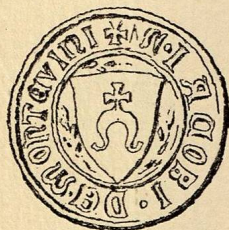
ODROWAŻ VII

— 2324 —

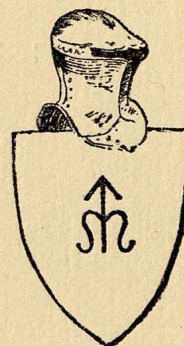
ODROWAŻ VIII.

— 2325 —

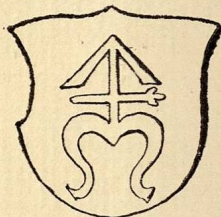
ODROWAŻ IX.

— 2326 —

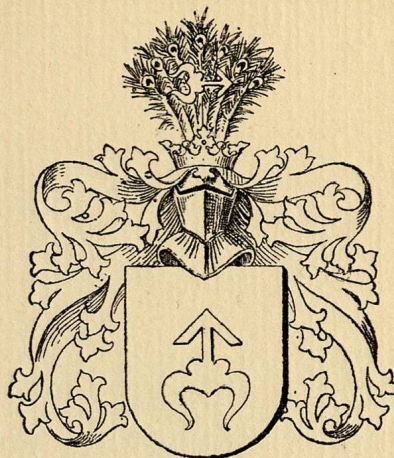
ODROWAŻ X.

— 2327 —

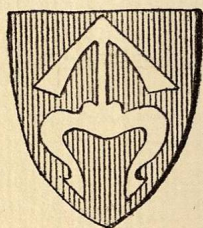
ODROWAŻ XI.

— 2328 —

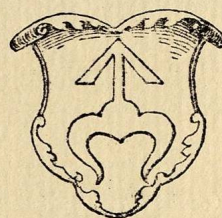
ODROWAŻ XII.

— 2329 —

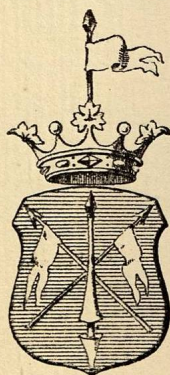
ODROWAŻ XIII.

— 2330 —

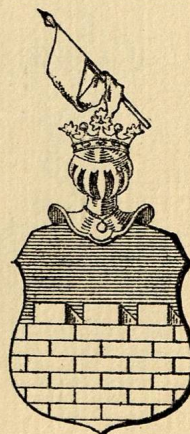
ODROWAŻ XIV.

— 2331 —

ODSIECZ.

— 2332 —

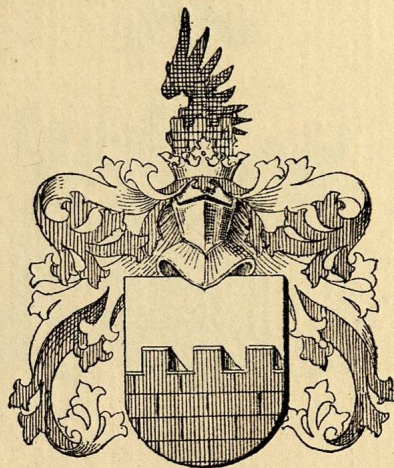
ODWAGA I, Mur Konopeckich.

— 2333 —

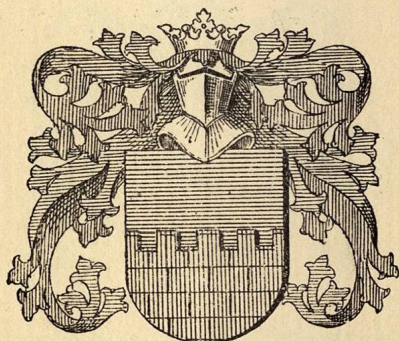
ODWAGA II.

— 2334 —

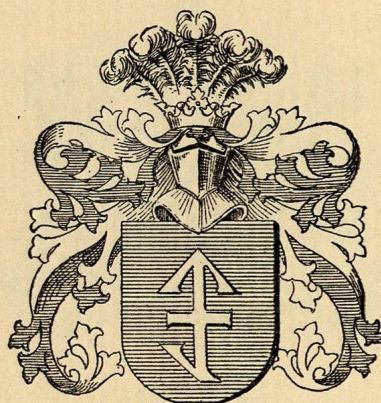
ODWAGA III.

— 2335 —

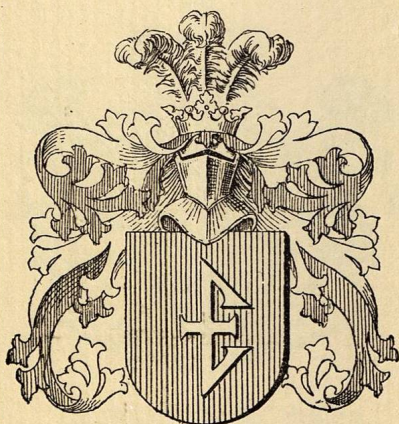
ODWAGA IV.

— 2336 —

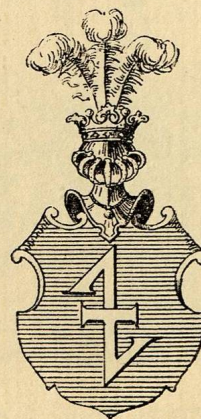
ODYNIEC I.

— 2337 —

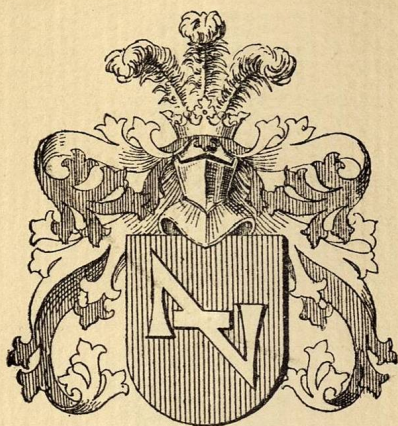
ODYNIEC II.

— 2338 —

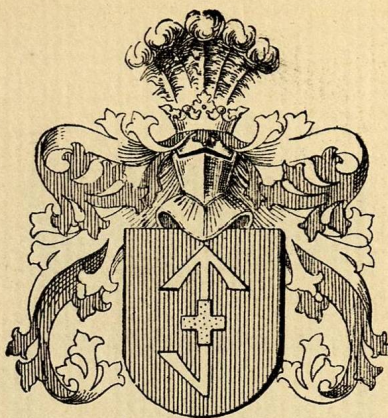
ODYNIEC III.

— 2339 —

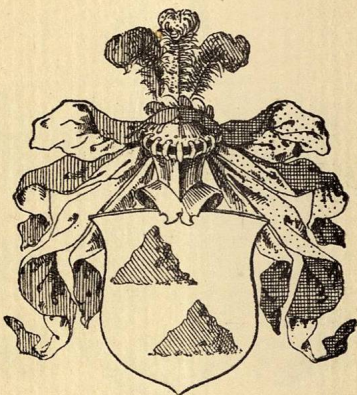
ODYNIEC IV.

— 2340 —

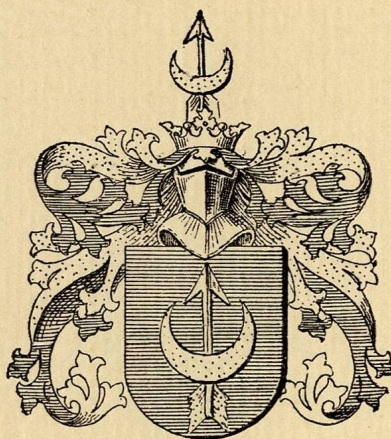
ODYNIEC V.

— 2341 —

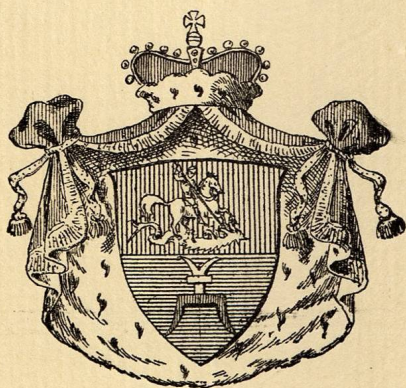
OFENBERG Baron, (*Offenberg*).

— 2342 —

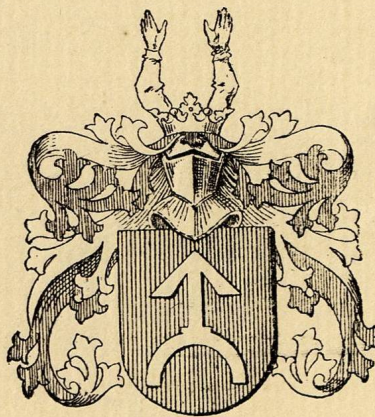
OGIGEL.

— 2343 —

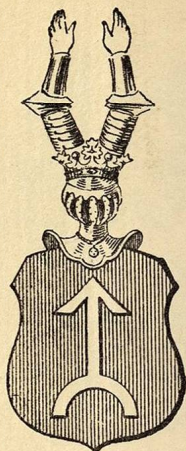
OGIŃSKI Książę, Brama.

— 2344 —

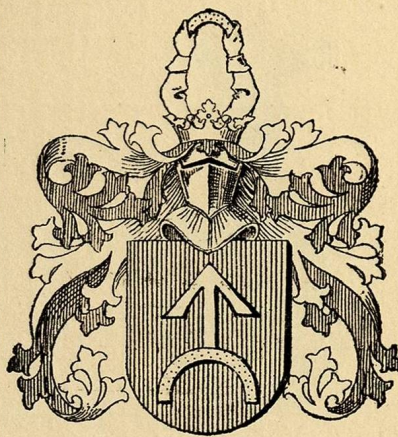
OGOŃCZYK I, Ogon, Powąła, Pogończyk.

— 2345 —

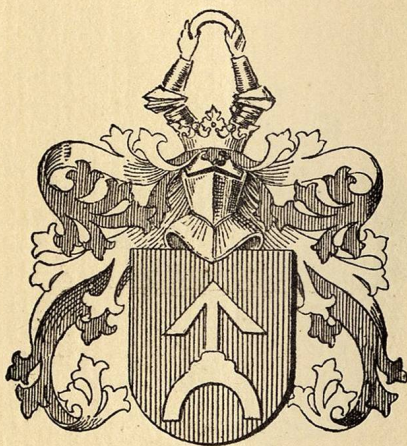
OGOŃCZYK II.

— 2346 —

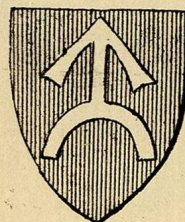
OGOŃCZYK III.

— 2347 —

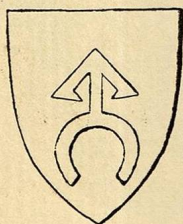
OGOŃCZYK IV.

— 2348 —

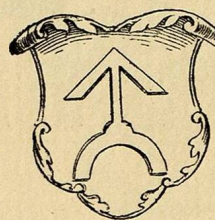
OGOŃCZYK V.

— 2349 —

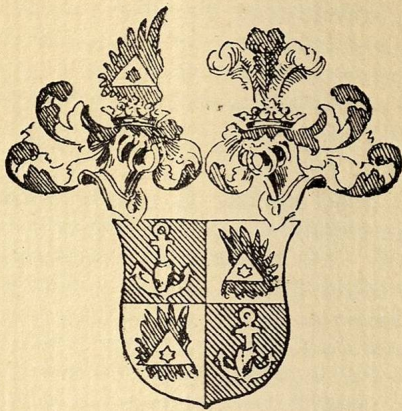
OGOŃCZYK VI.

— 2350 —

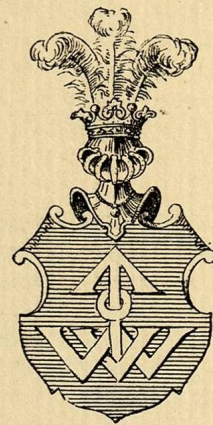
OGOŃCZYK VII.

— 2351 —

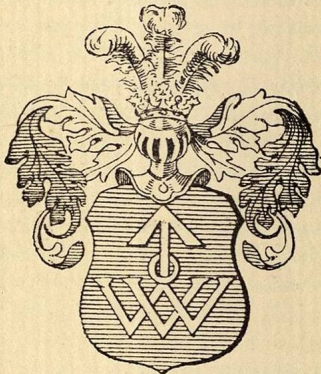
OHERAL.

— 2352 —

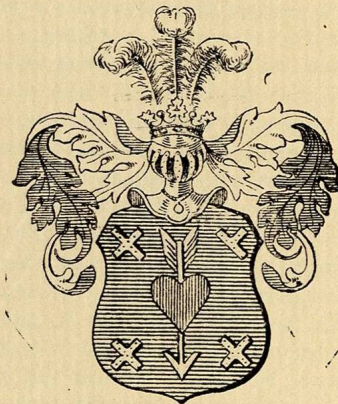
OKMIŃSKI I.

— 2353 —

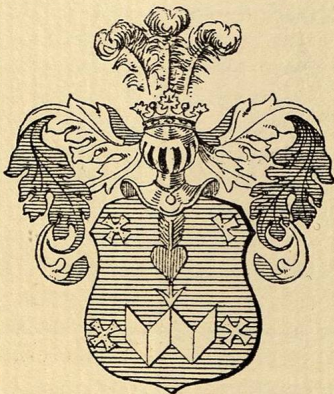
OKMIŃSKI II.

— 2354 —

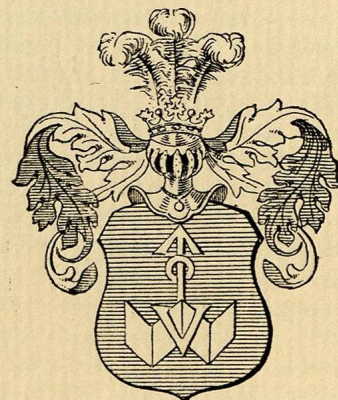
OKMIŃSKI III.

— 2355 —

OKMIŃSKI IV.

— 2356 —

OKMIŃSKI V.

— 2357 —

MUŚNICKI cz. Przyjaciół odm. lub Sowity. — W polu błękitnem — na czarnej misie — dwa serca czerwone, strzałą lewo-ukośnie przebite. Nad hełmem w koronie — trzy pióra strusie. Odmiana przysługująca Muśnikom czyli Daborom albo Dawborom na Muśnikach w Wielkim Księstwie Litewskiem. Daliśmy wyżej str. 88, rysunek odmienny przysługujący Daborom przydomku Muśnicki. Niniejsza odmiana znajduje się na dyplomie Józefa Napoleona Muśnickiego, dziedzica wsi Dziwle, wylegitymowanego w gubernii kaliskiej 19 października r. 1844. *Kołat. 246; Nies. III. 314 i VI. 495; Dyplom; Bork.*

MYCIELSKI Hrabia cz. Dołęga odm. — Na tarczy srebrną obramowaną, w polu błękitnem — ze środka srebrnej podkowy z krzyżem kawalerskim złotym na barku — strzała ze złotem opierzeniem, żełęczem na dół. Nad koroną hrabiowską i hełmem ukoronowanym — skrzydło strzały przeszyte. Labry błękitne podbite srebrną. Herb rodziny sieradzkiej z Mycieliną, z której główna gałąź do Wielkopolski się przeniosła. Z niej jedna linia synów Michała, starosty konińskiego, zmarłego w r. 1815, otrzymała w osobie Józefa tytuł hrabiowski pruski 20 czerwca r. 1822, potwierdzony dla braci Stanisława, Teodora i Alfreda w Prusiech, w Austrii zaś dla Franciszka 16 kwietnia r. 1869. *Nies.; Not.; Kos.; Grit.-Hild.; Sieb. III. 1. 22, IV. 14. 96; Żychl. V; Bork.*

MYSZKOWSKI I Margrabia cz. Jastrzębiec odm. — Na tarczy srebrnej — krzyż czerwony, między ramionami którego cztery czarne orzelki z dziobem i szponami czerwonymi do siebie zwrócone; na związaniu krzyża tarcza pięciodzielna, na niej w poletkach I i IV czerwonych — lew złoty (*herb Lombardy*); w II i III złotych — trzy pasy poprzeczne czerwone (*herb Gonzagów*), w V błękitnem — podkowa złota z krzyżem kawalerskim złotym między ocelami do góry zwróconymi (*herb Myszkowskich*). Herb rodziny w krakowskim, piszącej się z Mirowa i Przeciszowa, mającej pochodzić od naturalnego syna jednego z książąt oświęcimskich, w XV stuleciu już licznie rozrodzonej, od początku XVI stulecia do pierwszorzędnego znaczenia doszłej w Rzeczypospolitej. Z nich Piotr, biskup krakowski, poprzednio podkanclerzy koronny, zebrawszy ogromne sumy, skupił wiele dóbr a między innemi miasto Pinczów od Oleśnickich, i te umierając legował dwóm synowcom swoim: Piotrowi, wojewodzie rawskiemu i Zygmunтови, marszałkowi wielkiemu koronnemu, którzy z tych dóbr utworzyli ordynację zwaną pinczowską, zatwierdzoną przez sejm r. 1601. Do tej ordynacji dodał marszałek Zygmunt tytuł margrabiowski na Mirowie, który otrzymał od Papieża Klemensa VIII w r. 1595, a przypuszczony do rodziny i herbu Wincentego Gonzagi, księcia Mantuańskiego, herb i nazwisko adoptującego dołączył do swoich i przekazał je swoim potomkom następującym na ordynację. Ci tedy nosili tytuł margrabiów z Mirowa Gonzagów Myszkowskich. Do ordynacji, w razie zgaśnięcia potomka jej założycieli, przypuszczone było potomstwo Piotra, kasztelana lubelskiego, a gdyby to zgaśło, potomstwo Anny, najstarszej z córek marszałka Zygmunta, zaślubionej kasztelanowi Mikołajowi Komorowskiemu. Z założycieli ordynacji wojewoda Piotr, umarł bezpotomny, potomstwo Zygmunta zgaśło w r. 1653 w pierwszym już pokoleniu. Z potomków kasztelana Piotra, którzy według przepisów ordynacji odziedziczyli ją po zgasłej linii marszałka Zygmunta, ostatni po mieczu Józef Władysław, kasztelan sandomierski, zmarł r. 1727, zostawiwszy z żony Heleny ks. Czartoryskiej z gałęzi Koreckich, córkę Anastazję, zaślubioną Michałowi Jordanowi, wojewodzie braclawskiemu. Ten chciał zająć ordynację jako spadek po swej żonie, ale wystąpił ze swym prawem Franciszek hr. Wielopolski, wojewoda krakowski, jako przez babkę Annę Komorowską, córkę marszałka Zygmunta, właściwy jej dziedzic; ordynacja przyznana mu została wyrokiem trybunału lubelskiego w r. 1729, a jego synowi Karolowi, konstytucją sejmu r. 1768. Pobożne linie Myszkowskich istniejące dotychczas odsunięte zostały na zasadzie przepisów erekcyjnych tej ordynacji; — Niniejszą wzmiankę prawie dosłownie z Kosińskiego zapożyczyłem. *Nies.; Kos. I. 639; Sieb. I. 3. III. 107.*

MYSZKOWSKI II Margrabia cz. Stary koń odm. — Na tarczy pięciodzielnej w polach I i IV srebrnych — krzyż czerwony, między ramionami którego cztery czarne orły z dziobem i szponami czerwonymi, do siebie zwrócone — na związaniu zaś krzyża tarcza czterodzielna, na niej w poletkach I i 4 czerwonych — lew złoty (*herb Lombardy*), w 2 i 3 złotych — trzy pasy poprzeczne czarne (*herb Gonzagów*), — w polach II i III błękitnych — nad podkową złotą z krzyżem złotym między ocelami do góry zwróconymi — jastrząb naturalny z podniesionymi skrzydłami (*herb Myszkowskich*), w V czerwonym — koń srebrny ze złotem podkowami i czarnym poprzęgiem (*herb Wielopolskich*). Nad środkową czyli V-tą tarczą korona hrabiowska z utkwionym srebrnym toporem o złotej rękójści. Nad ogólną tarczą margrabiowska korona. Godło: FRANGAS NON FLECTAS. Herb seniora domu hrabiów Wielopolskich, powstały przez odziedziczenie ordynacji pinczowskiej w r. 1729, potwierdzone konstytucją z roku 1768. *Z pieczęci Zygmunta Hrabiego Wielopolskiego, Margrabiego na Mirowie Gonzagi Myszkowskiego, wielkiego łowczego dworu rosyjskiego.* Herb rodziny małopolskiej od mieszczan krakowskich Bochnarów pochodzącej, z której Jan w połowie XV stulecia zaślubiony z dziedziczką majątku Wielopole w krakowskim wziął nazwisko Wielopolski; — z jego potomków Jan, syn Kacpra, podkomorzego krakowskiego, zmarłego w r. 1668, wojewoda krakowski, pierwszy ze swej rodziny zasiadł

w senacie, otrzymał od Ferdynanda III, tytuł hrabiowski świętego państwa rzymskiego na Pieskowej Skale 29 Listopada r. 1659; syn jego Jan, kanclerz wielki koronny, szwagier Jana III (przez zaślubienie 3-o voto Maryi margrabianki d'Arquien, siostry królowej Maryi Kazimiery) zaślubił, 2-o voto Krystynę Komorowską, kasztelanę oświęcimską, mającą prawo do dziedzictwa ordynacji pinczowskiej Myszkowskich przez swą babkę Annę z Myszkowskich Komorowską, córkę Zygmunta, marszałka wielkiego koronnego, założyciela tej ordynacji. Jakoż po zmarłym roku 1727 bez potomka męskiego Józefie Władysławie, kasztelanie sandomierskim, ostatnim z linii margrabiów Myszkowskich herbu Jastrzębiec odmienny, Franciszek Wielopolski, wojewoda krakowski, syn kanclerza Jana z Komorowskiej, wygrawszy proces z Jordanami, do tej ordynacji po kądzieli roszczeniami prawa, wyrokiem trybunałskim z r. 1729 odziedziczył ordynację, i wzięwszy tytuł do niej przywiązany, pisał się z hrabiów Wielopolskich, margrabią z Mirowa Gonzagą Myszkowskim. Z Wielopolskich drugim ordynatem był Karol, chorąży wielki koronny, trzecim Franciszek, czwartym Józef; — tenże korzystając z zamieszek krajowych i przyzwolenia Fryderyka Augusta, księcia warszawskiego, rozsprzedał dwie trzecie ordynacji. Aleksander, bratanek jego stryjeczny, późniejszy wiceprezes rządu cywilnego Królestwa Polskiego, po długim procesie z nabywcami nieprawnie rozwiązanej ordynacji pinczowskiej, został piątym przedstawicielem tejże, po nim zaś margrabia Zygmunt, syn jego, wielki łowczy dworu rosyjskiego, jest szóstym ordynatem. Potwierdzenie tytułu świętego państwa rzymskiego w Galicyi nastąpiło 22 Czerwca 1788, potwierdzenie tytułu hrabiego świętego państwa rzymskiego w Rosyi wraz z prawem używania tytułu markiza czyli margrabiego Gonzagi Myszkowskiego dla każdego nowego ordynata 12 Listopada r. 1879. *Dług., Lib. Ben.; Papr.; Okol.; Nies.; Kos. I 628 i III. 622; Żychl. IX; Csarn.; Bork.*

MYSZKOWSKI Margrabia III cz. Starykoń odm. — Odmiana poprawna

MYSZKOWSKI Margrabia IV cz. Stary koń odm. — *Z pieczęci na dokumencie podpisanym przez Karola Wielopolskiego w zbiorze Juliusza hr. Ostrowskiego*

MYSZYŃSKI cz. Klamry odm. — W polu czerwonym — trzy klamry srebrne w gwiazdę — środkowa prosto, boczne ukośnie skrzyżowane, wszystkie hakami w prawo. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana przysługująca Myszyńskim na Litwie, którzy z sieradzkiego tam się przenieśli. *Nies.; Bork*

MYŚLENIEC. — W polu błękitnym — pomiędzy trzema sześciopromiennymi złotymi gwiazdami jedną u góry a dwiema z boku — skrzydlaty kij Merkurego. Nadany Antoniemu Bader, kuratorowi szkół wydziałowych 7 Sierpnia r. 1832. *Sp. szl. pol.; Dz. praw; Chrzęński, Skorowida i Album N. 487; Bork. str. 11.*

MYŚLIKOWSKI. — Na tarczy ściętej — w polu górnym szachownica ukośna czarno-złota, pole dolne błękitne. Herb rodziny Myślikowskich. Byli Myśleccy herbu Wczele w Wielkopolsce. Niewie-my czy te rodziny mają co wspólnego. *Chrzęński album 368.*

NABIAŁEK. — W polu błękitnym — w środku podkowy ocelami na dół z krzyżem kawalerskim złotym bez prawego ramienia na barku — krzyż kawalerski złoty. Nadany wraz z nobilitacją Mikołajowi, synowi Stanisława i Doroty, Nabiałkowi, mieszczaninowi łukowskiemu, przez Zygmunta III, króla polskiego, 2 Maja r. 1596. *M. kor. ks. 140 f. 160; zapiski WP. Jackowskiego.*

NABRAM I, Nabra, Nabry, Abram, Waldorf, Wendorf, Stańczowie. — Na tarczy — trzy słupy srebrne naprzemian z trzema czarnymi. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry czarne podbite srebrem. Herb bardzo stary w Prusiech, zdaje się identyczny z herbem Hondorf, (patrz wyżej str. 187). Herb ten według źródeł niemieckich, służył rodzinie szlacheckiej Waldorfów. Jednemu z przodków na imię było Nabram; zawołanie Waldorf, podaje Długosz w „Klejnotach“ i w „Liber Beneficiorum“. Zapiska r. 1455 zwie ten herb Stańczowie. *Dług.; Papr.; Okol.; Nies.; Sieb. III. 2. 482; Mat.; Heraldyka Piek. 169, 170.*

NABRAM II. — Na tarczy — trzy słupy czarne naprzemian z srebrnymi. Nad hełmem w koronie trzy lub pięć piór strusich. Odmiana poprzedniego. *Sieb. IV. 14. 20.*

NABRAM III. — W polu srebrnym — trzy pasy prawo-ukośnie czarne. Odmiana z herbarza Ambrożka z r. 1572, przedrukowanego w Krakowie r. 1882 staraniem WP. Władysława Bartynowskiego, antykwaryusza. *Ambr.; Herald. Piek. 170.*

NABRAM IV. — W polu czarnym — słup srebrny. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana poprzedniego. *Małach.; Jag.*

NABRAM V. — Na tarczy — sześć słupów: złoty, czerwony i srebrny po dwa razy ułożonych i pasem błękitnym prawo-ukośnym przeciętych. Nad hełmem w koronie trzy lilie kwitnące na łodygach z liśćmi. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana herbu Hondorf. Zobacz Księgę Herbową str. 187. *Nies.; Bobr.; Duńcz.; Sieb. IV. 14. 20.*

NACHTIGAL. — W polu błękitnym — na zielonym trójpagórku — drzewo z gałęzią, na której słowik siedzi. Nad hełmem w koronie trójpagórek z drzewem i ze słowikiem. Labry błękitne podbite złotem. Nadany wraz z nobilitacją galicyjską według Hefnera Józefowi, według Hr. Borkowskiego Janowi Nachtigal, aptekarzowi z Zamościa r. 1786. *Hefn.; Riet.; Bork. przyp.*

NACHTRABA cz. Ślepowron odm. — W polu czerwonym — na barku złotej podkowy z krzyżem kawalerskim złotym — kruk czarny z pierścieniem w dziobie. Nad hełmem w koronie podkowa złota ocelami na dół z krzyżem złotym na barku. Labry czerwone podbite złotem. Odmiana przystępująca rodzinie polskiego pochodzenia w Prusiech. *Sieb. VI. 4. 38.*

NACKOWICZ. — W polu barwy niewiadomej znak . Herb Wasila Nackowicza z XVI stulecia na Litwie. *Rękopis z r. 1528 u WP. Bisiera.*

NADELWICZ, (Nadelwitz). — W polu czerwonym — na pagórku zielonym pod palmą — pies srebrny w obroży w lewo idący. Nad hełmem w koronie pod palmowym drzewem pies stojący w lewo jak na tarczy. Herb rodziny na Łużycach w XIV stuleciu licznie rozrodzonej, z której gałęź w Wielkopolsce osiadła i pisała się z Kręska. Linia ta od XVII wieku używała tytułu hrabiowskiego, który jej też potwierdzony został w Prusiech r. 1843, lecz wygasła po mieczu r. 1870. *Nies.; Grit.-Hild.; Riet.; Sieb. III. 1. 17 i VI. 8. II. 54; Bork.*

NADOBOWICZ. — W polu barwy niewiadomej — cztery laski z zakrzywionymi rękojeściami (które po włosku zwią się *scipiony*) ukośnie skrzyżowane — nad nimi u góry i między nimi w środku po jednej gałce. Herb Golimunta czy Golimina Nadobowicza, starosty żmujdzkiego, z pieczęci na dokumencie z r. 1434. Według D-ra Piekosińskiego ponieważ Golimunt do r. 1432 używał herbu Dębno, następnie zaś w r. 1434 ukazuje się na jego pieczętkach herb, którym się tu zajmujemy, ten ostatni również jak pierwszy musiał być w Polsce używany przez który ród, do którego według prawa ówczesnego adoptowano Golimunta. *Herold z r. 1897; Heraldyka wiek. śred.; Piek. 246.*

NADZIEJA. — W polu czerwonym — nad ośmiopromienną złotą gwiazdą kotwica srebrna uchem do góry. Nad hełmem w koronie ośmiopromienna gwiazda złota między dwoma strusimi piórami. Nadany wraz z nobilitacją Janowi Grusiewiczowi przez Stanisława Augusta, króla polskiego, 29 Marca r. 1794. *Kanc. ks. 42a f. 338.*

NAGEL, Dornhagen. — W polu srebrnym — czerwona sprzączka od ostrogi. Nad hełmem w zawoju czerwono-srebrnym między skrzydłem srebrnym i czerwonym — sprzączka czerwona jak na tarczy. Labry czerwone podbite srebrem. Herb rodziny westfalskiej, przybytej do Inflant w XV stuleciu. *Sieb. III. 11 tekst 375, tabl. 139.*

NAGRODA I. — Na tarczy dwudzielnej w polu prawym czerwonym — pod sześciopromienną gwiazdą — głowa czarna żubrza z pierścieniem w nozdrzach, w lewym błękitnym — złoty krzyż kawalerski. Nadany Józefowi Czekierskiemu, doktorowi medycyny, za praktykę i krzewienie nauk lekarskich, przez Mikołaja I. cesarza rosyjskiego i króla polskiego 8 Lutego r. 1820. *Oryg. dypl.; Dziennik praw 9 Lipca r. 1821; Chraquiński, Album 491; zapiski WP. Działulewicz.*

NAGRODA II. — Na tarczy ściętej w polu górnem błękitnem — lemiesz srebrny lewo-ukośnie i sierp prosto; w dolnem zaś czerwonom — pod hełmem na mieczu końcem do góry prawoukośnie leżącym — srebrny gołąb lecący z oliwną gałązką w dziobie. Nadany Janowi Gründlich, pocztmistrzowi w Lublinie, za dwadzieścia pięć lat gorliwej służby, przez Mikołaja I, cesarza rosyjskiego i króla polskiego, 20 Marca r. 1823. *Chrząński, Album 498; oryg. dypl.; Dziennik praw z 13 Lipca r. 1824; zapiski WP. Działulewicz.*

NAGRODODAR. — W polu błękitnem — pod gwiazdą sześciopromienną złotą z prawej strony u góry leżącej — jeleni wspięty, mieczem lewo-ukośnie przebity. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Herb rodziny Szuwarek, zapisanej do szlachty Królestwa Polskiego. *Sp. szl. pol.; Chrząński, Album 532; Bork. przyp.*

NAGURSKI I. — W polu błękitnem — podkowa ocelami na dół, przeszyta strzałą w środku przez bark żelazcem prosto do góry. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Herb Nagurskich w telszewskim. Hr. Borkowski w spisie szlachty wymienia ich na Żmudzi w XVII i XVIII stuleciu jako wspominanych przez Konstytucję. Z pieczęci I. nacego Nagurskiego, sędziego ziemskiego telszewskiego. Pieczęć zawiera herby połączone: Nagurskich, podobny do Poboga Szyrmów, i Radziwiłłów. *Autograf wbiorsze Juliusza hr. Ostrowskiego. Bork.*

NAGURSKI II cz. Pobóg odm. — W polu błękitnem — srebrna podkowa z krzyżem takimże na barku, w lewej połowie, strzałą lewo-ukośnie do góry przeszyta. Nad hełmem w koronie pół psa z obrozą w lewo. Herb Nagurskiego z dyplomu wydanego w gubernii wileńskiej roku 1820. *Bork.; zapiski WP. Brensteina.*

NALEWKA. — W polu czerwonom — srebrna nalewka. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry czerwone podbite srebrem. Herb kilku rodzin litewskich: Hrebničkih, Hrycewiczów, Narkowskich i innych. *Kołat. 179, Nies.; Bork.*

NALĘCZ I, Nałonie, Nałęcz jezioro, Pomiość. — W polu czerwonom — chusta srebrna związana koło tworząca, z końcami na dół. Nad hełmem w koronie — między rogami jeleniemi panna do kolan w czerwonej sukni z białą przepaską na głowie oburącz rogów trzymająca się. Labry czerwone podbite srebrem. Jeden z najstarszych herbów polskich, wedle heraldyków nie tego samego pochodzenia co Nałęcz Czarnkowskich. W przywileju z r. 1505 chusta czyli przewiązka nazwana jest chocennica, Dr. Piekosiński znajduje tę nazwę mylną zamiast toczennica. *Krom.; Dług.; Papr.; Nies.; Mier.; Mał.; Loredan Lar-chey, Armorial du XVs.; Laguna; Herald. Piek. 101. 370.*

NALĘCZ II. — W polu czerwonom — srebrna chusta koło tworząca i końcami na dół związana. Nad hełmem w koronie między rogami jeleniemi pół męża w białej szacie z przepaską białą na głowie, oburącz rogów trzymającego się. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana przysługująca Lubodziejskim w chełmińskim w XVI stuleciu i Koczanom Koczanowskiem w wilkomierskim i w pińskim w XV stuleciu, którzy ją w Horodle przyjęli. *Kołat. I; Nies.; Sieb. IV. 14; Czarn.*

NALĘCZ III, (niezwiązany) Nałonie. — W polu czerwonom — chusta srebrna koło tworząca z końcami na dół założonemi jeden na drugim. Nad hełmem w koronie między jeleniemi rogami trzy pióra strusie przeszyte strzałą. Labry czerwone podbite srebrem. Jeden z najstarszych herbów naszych, początkowo w Wielkopolsce przysługiwał Czarnkowskim i Morawskim. Na wszystkich średniowiecznych pieczęciach Nałęcz jest stale niezwiązany. *Papr.; Nies. III i VI; Heraldyka Piek. 101.*

NALĘCZ IV. — W polu czerwonom — chusta srebrna w koło związana końcami na dół. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. *Kołat. 176.*

NALĘCZ V. — W polu czerwonom — pod krzyżem chusta srebrna koło tworząca z końcami do góry założonemi, w środku której sześciopromienna gwiazda. Odmiana przysługująca Sterpińskim, a także Zdzitowieckim na Litwie. *Kołat.; Nies.*

NALĘCZ VI. — W polu czerwonym — chusta srebrna z końcami u dołu założonemi jeden na drugim. Z roli marszałkowskiej z r. 1461 Mikołaja z Brzezia Lanckorońskiego, przechowywanej w Bibliotece arsenalskiej w Paryżu i wydanej w dziele Loredana Larchey. *Loredan Larchey, Armorial du XVs.; Heraldyka Piek. 101. 368.*

NALĘCZ VII. — W polu bez barwy — chusta w koło z założonemi u dołu końcami. Nad hełmem w koronie dwa rogi podobne do łosich. Labry. Z pieczęci Wojciecha Malskiego, wojewody łęczyckiego oraz Sędziwoja Ostroroga, wojewody poznańskiego, *Heraldyka Piek. 103.*

NALĘCZ VIII. — W polu bez barwy — chusta w koło związana końcami na dół — nad nią korona. Z pomnika w kościele stopnickim. *Heraldyka Piek. 103.*

NALĘCZ IX. — Według Ambrożka.

NAMIOT I, Kisiel, Świętołdycz. — W polu czerwonym — namiot obozowy biały otwarty, z kapą w czarne i srebrne łuski, i z krzyżem złotym w kopule na gałce. Nad hełmem w koronie trzy wieże murowane czerwone z blankami, średnia wyższa. Labry czerwone podbite srebrem. Herb rodziny rusko-kijowskiej Kisielów, przydomku Dorohiniecki z Brusilowa na Wołyniu — mają oni pochodzić od Świętołdycza Kisiela. *Okol.; Kojat. 179; Nies. V. 95; Sieb. IV. 14. 41.*

NAMIOT II. — W polu czerwonym — między dwiema gwiazdami — namiot biały otwarty z kapą w czarne i srebrne łuski i z krzyżem złotym na gałce w kopule. Nad hełmem w koronie trzy wieże blankowane czerwone. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana poprzedniego *Kojat. 179.*

NAMIOT III. — Różni się od poprzedniego — trzema strusiami piórami zamiast wież w hełmie. *Kojat. 179.*

NAPADZIEWICZ. — W polu błękitnym — pod trzema złotymi sześciopromiennymi gwiazdami: jedna i dwie — półksiężyc złoty. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich. Nadany Dr. Mikołajowi Napadziejewiczowi Więckowskiemu ze Lwowa, adwokatowi, rektorowi uniwersytetu lwowskiego, 18 Kwietnia r. 1835, przez Ferdynanda I, cesarza austriackiego. *Pocz. szl. gal.; Hefn.; Riet.; Bork.*

NAPIWOŃ I, Napiwie, Napiwowie. — W polu złotym — jelenia głowa, między rogami której szary wilk siedzi z ogonem zadartym do góry, głowę w lewo zwracając. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich. Labry. Jeden z najstarszych herbów polskich, według naszych heraldyków przysługiwał Maciejowi Borkowi albo Borkowiczowi i jego potomkom Radzimskim i Gostyńskim. Pieczęć Maćka Borkowicza z jelenią głową bez wilka znajduje się na dyplomie z r. 1343, odrysowana w Kod. W Pol. Tom IV. Atoli pod Radzimskimi Niesiecki twierdzi, że pod nazwą Napiwon używają dwóch lisów czy wilków, jednego nad drugim, jak Borkowie sascy. Nazwę Napiwowie Paprocki przeczytał Napiwonie i stworzył Napiwona, który nie istniał. Dodaje, że nikt inny ze szlachty polskiej nie używał tego klejnotu; mógł to być herb skombinowany Borków i Brochwiczów. Na to przypuszczenie naprowadza, że Paprocki w „Gniaździe cnoty“ stawia wilka między rogami jelenia, którego w całości przedstawia. *Dług.; Papr.; Nies.; Mał.*

NAPIWOŃ II. — W polu złotym — jeleni noszący między rogami wilka. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich. Odmiana poprzedniego, nasuwająca myśl, iż herb ten mógł być połączeniem wilka, rodowego znaku Borków z Brochwiczem. *Papr.; Nies.*

NAPIWOŃ III. — Na tarczy — między rogami jeleniemi — litera **M**. Z pieczęci Maćka Borkowicza gdy był kasztelanem sądzim r. 1343 na dokumencie w muzeum ks. Czartoryskich w Krakowie. *Heraldyka Piek. 187.*

NAPIWOŃ IV. — Na tarczy — jelenia głowa. Z pieczęci Józefa z Grodziszcz ziemianina wielkopolskiego z r. 1382. *Herald. Piek. 188.*

NAPOLSKI cz. *Niezgoda* odm. — W polu czerwonym — podkowa srebrna ocelami na dół, przeszyta strzałą w prawo ukośnie do góry. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie: białe między czerwonymi. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana według Ms. o fam. pruskich przysługująca Napolskim w Prusiech. *Nies.*; *Sieb.* III. 2. 327; *Piek.*

NAREBSKI. — W polu błękitnym — w środku podkowy srebrnej z krzyżem kawalerskim złotym na barku — strzała srebrna żeleźcem do góry. Nad hełmem w koronie skrzydło w lewo strzałą przeszyte. Nadany Janowi Narębskiemu neoficie r. 1764 — 1775, potwierdzony 13 Maja roku 1780. *Kanc. ks.* 45. 46. f. 64.

NARUTOWICZ I. — W polu czerwonym — nad barkiem srebrnej podkowy — trzy strzały w wachlarz żeleźcami na dół. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Herb przysługujący Narutowiczom na Litwie. *Dypl. gub. wil.* z r. 1833; *zapiski WP.* *Brensteina.*

NARUTOWICZ II. — W polu czerwonym — podkowa ocelami na dół, przeszyta trzema strzałami żeleźcami na dół do środka. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie, złote między czerwonymi. Odmiana według dyplomu wydanego w gubernii kowieńskiej 16 sierpnia r. 1833.

NARUTOWICZ III. — W polu czerwonym — podkowa ocelami na dół przeszyta trzema strzałami żeleźcami na dół: środkową prosto, bocznymi na krzyż ukośnie. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana według dyplomu wydanego 5 Października r. 1832 przez deputacyą szlachecką gubernii kowieńskiej. *Zapiski WP.* *Brensteina.*

NARZYMSKI cz. *Dołęga* odm. — W polu błękitnym — w środku podkowy srebrnej z takimże krzyżem na barku — strzała czerwona żeleźcem na dół. Nad hełmem skrzydło czarne barkiem w lewo, strzałą czerwoną w lewo przeszyte. Labry błękitne. Odmiana przysługująca rodzinie Narzymskich z płockiego, którzy około roku 1820 posiadali Białuty aż do końca XVII stulecia. *Sieb.* III. 2. 38; *Bork.*

NATALIS cz. *Jelita* odm. — W polu czerwonym — trzy złote kopie w gwiazdę: środkowa końcem na dół, boczne ukośnie do góry skrzyżowane. Nad hełmem w koronie jastrząb. Nadany 20 Lutego r. 1585 przez Stefana, króla polskiego, Tomaszowi Natalisowi, kanonikowi krakowskiemu szlachcico wi dubrownickiemu z indygenatem, przy adoptacyi przez Stanisława Gomólińskiego, proboszcza poznańskiego scholastyka płockiego, kanonika krakowskiego i sekretarza królewskiego. *Paw.*, *Źródła dziej.* XI. 266; *Piek.* 214-215.

NATARCZ I. — W polu czerwonym — nad murem między blankami — półstrzałek żeleźcem do góry. Nad hełmem w koronie ręka dzidę w lewo ukośnie do góry trzymająca. Stary herb litewskiej rodziny Natarczów, po części na Litwie, po części na Wołyniu osiadłej — od majątku leżącego nad rzeką Bienią także Bienickimi zwanych. *Kojał.*; *Nies.*

NATARCZ II. — W polu czerwonym — strzała żeleźcem do góry z pomiędzy dwóch kwadratów dołem połączonych. Nad hełmem w koronie ręka z dzidą w lewo-ukośnie do góry. Odmiana poprzedniego z Kojałowicza. *Kojał.* 181; *Piek.* 250 tabl. XII. N. 26.

NAWLICKI. — W polu złotem — w środku bramki w kształcie takim z piórem kogucim na barku — podkowa ocelami do góry i serce. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Początek herbu niewiadomy. *Chrański tabl.* XI.

NEJDORF, (*Neudorf*), Thumberg-Nowowiejski. — Na tarczy ściętej, w polu górnem złotem — pół czerwonego lwa z pierścieniem w łapach, w dolnem zaś — dwa pasy błękitne i dwa srebrne. Nad hełmem pół lwa czerwonego z pierścieniem w łapach. Labry błękitne podbite srebrem. Herb rodziny niemieckiego pochodzenia zpolszczonej — w XVI stuleciu w Prusiech osiadłej. *Sieb.* VI. 4. 39.

NEJHOF-LEJ, (*Neuhoff-Ley*). — W polu srebrnym — łańcuch z dwóch czarnych ogniów i dwóch półogniów od góry i u dołu, proste zawieszony. Nad hełmem bez korony między dwoma orlami skrzydłami: prawem białem lewem czarnym — łańcuch jak na tarczy. Labry czarne podbite srebrem. Herb rodziny Neuhoff, pochodzenia westfalskiego, z której w XV stuleciu jeden z członków, wzięwszy w małżeństwo ostatnią z domu von der Ley, przyłączył jej nazwisko do swego. W tymże wieku zaczęły się wędrówki Neuhoffów do Kurlandyi. W XVIII wieku kilku z nich służyło w wojsku polskim. Karol Teodor w r. 1725 osiadł na Litwie. Według Kosińskiego i Hr. Borkowskiego są oni baronami niemieckimi od r. 1675, austriackimi od r. 1805. Rietstap ich też tytułuje, ale w źródłach niemieckich wzmianki o tem nie znaleźliśmy.

Podajemy odmiany z Siebmachera, niema pomiędzy nimi w barwach tak ułożonych jak w opisie Kosińskiego — wszędzie ogniwa są srebrne. *Kos. III. 209-214; Sieb. III. 11. 140 i III. 2. 28; Bork.*

NEJSZTAD, (*Neustadt*). — W polu czarnym — na pasie poprzecznym złotym — trzy czerwone róże. Herb rodziny Neustadt z której Jan, major wojsk polskich indygenowany r. 1673. *Vol. Leg. V. 152; Riet.; Kneschke.*

NENNEKE. — W polu barwy niewiadomej — łeb koński (ziejący płomieniem?). Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry. Nadany rodzinie Nenneke w Królestwie Polskim. *Sp. szl. pol.; z nagrob. na Powązk.; Bork. przyp.; zapiski WP. Dziadulewicz.*

NEODIK I. — W polu srebrnym — koział naturalny ze złotymi rogami, z mieczem w pysku na górę błękitną wspięty. Nad hełmem w koronie między dwoma skrzydłami: srebrnymi i błękitnymi pół kozła z mieczem jak na tarczy. Labry błękitne podbite srebrem. Nadany Janowi Sprengel Neodikowi a Röbern, syndykowi miasta Elbląga — w Marienburgu 18 Września r. 1577 przez Stefana, króla polskiego. Według źródeł Niemieckich rodzina ta zwała się Sprengel von Röbern und Berszewicz. *M. kor. 115 f. 348; Piek. 202 i 203; Sieb. VI. 4 tekst 70.*

NEODIK II. — Na tarczy ściętej — w polu górnym błękitnym nad trzema czerwonymi pagórkami — pół kozła; w dolnym zaś srebrnym — trzy pięciolistne róże czerwone: dwie i jedna. Nad hełmem pół kozła. Labry z prawej błękitne z lewej czerwone — podbite srebrem. Odmiana poprzedniego według źródeł niemieckich. *Sieb. VI. 4. 52; Kneschke; Ledeb.*

NERYNG, (*Nehring*). — Na tarczy czterodzielnej w polach I i IV błękitnych (lub zielonych u Rietstapa) — koń srebrny wspięty, w II i III złotych — snop zielony. Nad hełmem gołąb wzlatujący. Labry zielone podbite złotem. Nadany Danielowi Fryderykowi Nehryng z inowrocławskiego przez Fryderyka Augusta, księcia warszawskiego r. 1810 — 1811. *Sp. szl. pol.; Riet.; Sieb. III. 2. 329; Bork.*

NESTEROWICZ, Nestorowicz cz. Pobóg odm. — W polu błękitnym — srebrna podkowa ocelami na dół, z barkiem lewo-ukośnie strzałą od góry przeszytym. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana przysługująca Nesterowiczom w oszmiańskim. Niesiecki przypuszcza że protoplastą ich był Nestor Ureki czy Urecki, szlachcic wołoski, indygenowany przez sejm r. 1607. Niesiecki wyraźnie pisze że w niniejszej odmianie herbu Pobóg nie ma krzyża nad barkiem podkowy. W dziele Dr. Piek. „O dynast. poch. szl. pol.“ na tabl. XIV N. 34 widzimy krzyż na podkowie, zapewne przez omyłkę umieszczony. *Vol. Leg. II. f. 1628; Nies.; Bork.; Piek. tabl. XIV N. 34.*

NETTELHORST I. — Na tarczy dwudzielnej w polu prawym złotem — czerwony chart wspięty w złotej obroży; w lewym czerwonym — trzy srebrne róże pięciolistne jedna nad drugą. Nad hełmem w koronie między skrzydłami czerwonym a złotem — pół charta. Labry czerwone podbite złotem. Herb rodziny nadreńskiej w Inflantach i na Litwie; jedna linia otrzymała tytuł hrabiowski św. państwa rzymskiego r. 1804. *Vol. Leg. VIII. 615; Sieb. III. 11. 140; VI. 4. 39; VI. 9. 40.*

NETTELHORST II. — Odmiana poprzedniego z r. 1625. *Sieb. III. 11. 140.*

NEWELSKI cz. Korczak odm. — W polu czerwonym — trzy srebrne wręby ku dołowi zmniejszające się z półksiężcem złotym, rogami najniższy wrąb obejmującym. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana przysługująca Newelskim w XVI stuleciu na Litwie, z Newlin w Inflantach. *Kojał.; Nies.*

NEWLIN. — W polu błękitnem między dwiema sześciopromiennemi gwiazdami złotemi—strzała złota żelazcem do góry z opierzeniem, w środku przekrzyżowana. Nad hełmem w koronie skrzydło czarne strzała w prawo przeszyte. Herb z Niemiec przyniesiony przez Szymona Ronneberga za Zygmunta Augusta, króla polskiego; herb ten według Niesieckiego pierwotnie przedstawiał tylko ukośną strzałę bez krzyża. Zygmunt August miał według Okolskiego dodać krzyż i gwiazdę i Newlinem herb nazwał, za to że Ernest brat Szymona Ronneberga mężnie bił się pod Newlinem i tam poległ. Herb ten również przysługuje Łukowiczom w Prusiech. *Okol.; Nies.; Sieb. III. 2. 298; Bork.*

NIEBODAR. — Na tarczy ściętej — w polu górnem (jedną trzecią część tarczy zajmującym, błękitnem—trzy sześciopromienne złote gwiazdy rzędem; w polu zaś dolnem czerwonym nad srebrną poprzeczną rzeką — złoty snop zboża. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Nadany Piotrowi Józefowi Rousseau w r. 1790 przez Stanisława Augusta, króla polskiego. *M. Lit. 220 f. 412, Chrzęśński, Album 287; Bork.*

NIEBOROWSKI I cz. Kownia odm. — W polu czerwonym — na barku półksiężyca złotego z sercem takimże na środku—trzy miecze w wachlarz rękojeściami do góry. Nad hełmem w koronie na barku półksiężyca trzy miecze w wachlarz. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana przysługująca Nieborowskiemu polskiego pochodzenia, zdawna osiadłym na Szląsku. *Sieb. III. 2. 329; Bork.*

NIEBOROWSKI II. — W polu czerwonym — między rogami złotego półksiężyca — trzy miecze w wachlarz rękojeściami do góry. Nad hełmem w koronie ogon pawi. Odmiana poprzedniego. *Sieb. IV. 11. 20 i VI. 8 II. 54.*

NIEBOROWSKI III. — Na tarczy serce — przeszyte trzema mieczami z góry na dół w gwiazdę. Nad hełmem w koronie na barku półksiężyca trzy pół miecze w wachlarz. Odmiana poprzedniego. *Sieb. IV. 11. 20 i VI. 8. II. 54.*

NIEBOROWSKI IV. — W polu czerwonym nad złotym pniem — leżącym w poprzek—jabłko złote przebite trzema mieczami w wachlarz. Nad hełmem w koronie to samo. Labry. *Sieb. IV. 11. 20, VI. 8. II. 54.*

NIECZAJ cz. Pobóg odm. — W polu czerwonym — w środku srebrnej podkowy ocelami na dół obróconej—strzała srebrna bez opierzenia rozdarta, żelazcem do góry. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Herb nadany Janowi Nieczajowi, pułkownikowi kozaków zaporozskich w roku 1659, a Stefanidzie Chmielnickiej jego córce w r. 1661 potwierdzony. *Vol. Leg. IV. 603; Kosał. 223; Nies.; Piek. tabl. XIV N. 28.*

NIECZUJA I cz. Ostrzew, Ostrew lub Pień odm. Cielechy. — W polu czerwonym—stojący pień naturalny albo srebrny, ocięty o trzech sękach z prawej a dwóch z lewej, z krzyżem czy mieczem otłuczonym na wierzchu. Nad hełmem w koronie między dwoma skrzydłami taki sam pień z krzyżem jak na tarczy. Jeden z najstarszych herbów naszych, w zapiskach zwany Ostrzew, zawołanie miał Nieczuja. Dopiero Paprocki i Niesiecki rozróżniają Ostrzew lub Pień od Nieczui. Tymczasem są to tylko odmiany to jest pień z krzyżem i bez krzyża z zawołaniem wspólnem Nieczuja. *Dług.; Papr.; Nies.; Ulan.; Mał.; Łaguna zapiski her.*

NIECZUJA II. — Z herbarza galicyjskiego. *Sieb. IV. 14. 21.*

NIECZUJA III. — *Sieb. IV. 14. 21.*

NIECZUJA IV. — *Sieb. IV. 14. 21.*

NIECZUJA V. — *Sieb. IV. 14. 21.*

NIECZUJA VI. — *Sieb. IV. 14. 21.*

NIECZUJA VII. — W polu bez barw—stojący pień o trzech sękach z każdej strony i z krzyżem na wierzchu. *Według Ambrośka; Heraldyka Piek. 103.*

NIECZUJA VIII. — Z pieczętki Wawrzyńca Ostrowskiego, dziekana NMP. w Wieluniu z r. 1504. *Heraldyka Piek. 103-104.*

NIECZUJA Pruska. — W polu czerwonym—pień leżący o dwóch sękach od góry, o jednym u dołu — prawo-ukośnie z góry strzałą przeszyty. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich. Odmiana przysługująca niektórym rodzinom w Prusiech między innymi Trzebskim. Niesiecki, w tomie IX pisząc o Trzebskich, opisuje ten herb niewyraźnie, gdyż mówi że pień jest leżący, a jednocześnie, że ma dwa sęki z prawej jeden z lewej strony. *Nies. X; ze starego rysunku w zbiorze D-ra Piekosińskiego.*

NIECZUŁA. — W polu błękitnym — szpak czarny na pniu o pięciu korzeniach i dwóch gałązkach z boków. Nad hełmem w koronie ogon pawi. Labry błękitne podbite srebrem. Bardzo dawny herb pruski przysługujący Bartlińskim Walbachom i Czerniewskim Szwarcenbachom. Niesiecki najprzód przypisywał im sówę, lecz według Ms. o fam. prus. poprawił na szpaka — i tak go źródła niemieckie podają. *Nies. VI; Sieb. IV. 14. 21 i VI. 9. 55.*

NIEDŹWIEDŹ Biały. — W polu czerwonym—na zielonej murawie—niedźwiedź biały. Nad koroną między dwiema trąbami—pół białego niedźwiedzia. Nadany Janowi Wolskiemu, neoficie za dyplomem z 9 Listopada r. 1765, przez Stanisława Augusta, króla polskiego. *Dypl. oryg. w zbiorze Juliusza Hr. Ostrowskiego.*

NIEDŹWIEDŹ Czarny. — W polu zielonym — niedźwiedź czarny. Nad tarczą korona. Nadany Adamowi, Pawłowi, Piotrowi, Janowi i Ignacemu Zbitniewskim, neofitom w witebskim r. 1764, przez Stanisława Augusta, króla polskiego. *Vol. Leg. VII. 420; Herbata witebski 153-154; Bork.*

NIEKRASZ. — W polu czerwonym — róża czerwona. Nad hełmem w koronie taka sama róża. Herb Głazewskich, zapisanych do szlachty Królestwa Polskiego. *Sp. szl. pol.; Chrzęśński, Album tabl. XX; Bork.*

NIEMCZYK I, Niemczer, Nymcz, (*Nimptsch*) cz. Bończa odm. albo Skarzyna. — Na tarczy ściętej w polu górnym srebrnym i dolnym czarnym — pół jednorożca czarnego z ogonem rybim srebrnym. Nad hełmem w koronie biała kita strzałą przeszyta. Bardzo dawny herb szlaski, według podania pochodzący od Bończy (może w połączeniu z Głaubiczem), już w XIV stuleciu przysługujący licznej i zamożnej rodzinie Nimptsch'ów, których Niesiecki zwie Niemczer'ami, a których gałąź w chełmińskim zwaną była z polską Nymczami albo Niemczykami. Była gałąź baronowska, druga hrabiowska. *Nies.; Sieb. III. 2, IV. 11. tekst i tabl., VI. 4, VI. 8. II. i VI. 9.*

NIEMCZYK II. — Na tarczy ściętej w polu górnym srebrnym — pół jednorożca czarnego z rogiem czerwono-srebrnym; w polu zaś dolnym czerwonym — złoty ogon rybi. Odmiana poprzedniego. *Sieb. loc. cit.*

NIEMCZYK III. — Na tarczy ściętej w polu górnym czarnym — pół jednorożca srebrnego, w polu zaś dolnym srebrnym — ogon rybi złoty. Odmiana poprzedniego. *Bibl. warsz. z Sierpnia 1856 str. 366.*

NIEMIRZYC, Niemierzyc cz. Klamry odm. — W polu czerwonym — dwie srebrne klamry ukośnie skrzyżowane. Nad hełmem w koronie na czterech piórach pawich lilia srebrna. Herb na Rusi w XV stuleciu powstały, czy to przy osiedleniu się tam którego z Niemirów Gozdawów, czy przez zawiązanie powinowactwa. *Okol.; Kofał.; Nies.*

NIEMIRZYC II. — W polu barwy niewiadomej — dwie srebrne klamry ukośnie skrzyżowane. Nad hełmem w koronie także dwie klamry. Odmiana poprzedniego. *Z rękop. z r. 1659 u Giejsatora; zapiski WP. Dziadulewica.*

NIEMYSKI I cz. Jastrzębiec odm. — W polu błękitnym ze środka złotej podkowy barkiem na dół — strzała srebrna żelźcem do góry, w opierzeniu rozdarta. Nad hełmem w koronie jastrząb z taką samą podkową i strzałą w prawej szponie. Odmiana przypominająca herb Eynarowiczów, a przystępująca Niemyskim z Niemyju na Podlasiu już w XVII stuleciu osiadłym, z których jedna gałąź otrzymała tytuł baronowski austriacki. *Sp. szl. pol.; Nies.; Her. Kr. Pol.; Bork.*

NIEMYSKI II cz. Jastrzębiec odm. albo Białynia odm. — W polu błękitnym — ze środka złotej podkowy krzyż kawalerski złoty zawierający — strzała żelźcem do góry. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry błękitne podbite złotem. Odmiana przysługująca Niemyskim z podlaskiego. Niektórzy autorowie podciągają herb ten pod Białynię, która zresztą według heraldyków od Jastrzębca ma pochodzić. *Sp. szl. pol.; Nies.; Hefn.; Bork.*

NIEMYSKI Baron cz. Jastrzębiec odm. albo Białynia odm. — W polu błękitnym — ze środka złotej podkowy barkiem na dół krzyż kawalerski złoty zawierający — strzała srebrna żelźcem do góry. Nad koroną baronowską o siedmiu pałkach i hełmem ukoronowanym — pięć piór strusich: środkowe złote między błękitnymi, boczne srebrne. Labry błękitne, z prawej strony złotem z lewej srebrem podbite. Hefner podaje trzy pióra srebrne. Nadany z tytułem baronowskim Maciejowi z Niemyju Niemyskiemu w r. 1783 przez Franciszka II, cesarza świętego państwa rzymskiego. Prawdopodobnie ci sami co z herbem odmiennym wylegitymowali się w Królestwie Polskim. *Nies.; Pocz. szl. gal.; Hefn.; Riet.; Kos. I 221; Bork.*

NIESOBIA I. Krzywosąd, Słodziejów, Niemczyk. — Na tarczy ściętej w polu czerwonym — żelziec srebrny od strzały, zakończony w polu dolnym złotym — czarnym ogonem orlim. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry czerwone podbite złotem. Jeden z najstarszych herbów naszych: przysługiwał możnemu rodowi Krzywosądów i Niesobiów. W zapiskach sądowych z XV stulecia, zawołanie tego herbu jest Słodziejów, inne jeszcze zawołania były — według okolicy, jak przypuszcza prof. Małecki. *Paprz.; Biel.; Okol.; Nies.; Mał. I. 67.*

NIESOBIA II. — Na tarczy ściętej w polu czerwonym — żelziec srebrny od strzały, zakończonej w polu dolnym złotem — czarnym ogonem orlim. Nad hełmem w koronie cztery pióra strusie: złote, czerwone, srebrne i czarne. Labry czerwone podbite złotem. Odmiana poprzedniego. *Sieb. IV. 14. 21.*

NIESOBIA III. — W polu czerwonym — żelziec srebrny od strzały u dołu zakończony czarnym ogonem orlim. Nad hełmem w koronie ogon pawi. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana przysługująca Kępińskim z Kępna w wieluńskim. *Dług.; Paprz.; Nies.; Sieb. IV. 14. 21.*

NIESOBIA IV, Niemczyk. — Na tarczy ściętej — pole górne srebrne, w polu zaś dolnym czerwonym — ogon orli czarny lewo-ukośnie przeszyty strzałą, aż w górne pole sięgającą. Odmiana Niesobii zwana także Niemczykiem. *Nies.*

NIESOBIA V. — Z pieczęci Wierzbity z Palewic, starosty wielkopolskiego, jenerała i kasztelana poznańskiego z r. 1357. *Heraldyka Pieł. 105.*

NIESOBIA VI. — Ze zwornika kościoła pocysterskiego w Łądzie z XIV w. *Sprawozd. kom. hist. tom III. tabl. 19; Herald. Piek. 105.*

NIESOBIA VII. — Z roli marszałkowskiej r. 1461. *Loredan Larchey, Armorial du XV^s; Heraldyka Piek. 104-168.*

NIESOBIA VIII. — Z herbarza arsenałskiego z r. 1530. *Heraldyka Piek. 104.*

NIESTEN, Nieten cz. Drogomir odm. — W polu czerwonym—trzy nogi zbrojne srebrne w kolanach zgięte, w środku tarczy udami złączone i jakby w gwiazdę ułożone: jedna i dwie. Nad hełmem w koronie taka sama noga zbrojna piętą do góry w lewo. Odmiana przysługująca rodzinie von Niesten czy-Nieten w Prusiech. *Nies.; Bork.*

NIESZYJKA cz. Syrokomla odm. — W polu czerwonym — nad dwiema srebrnymi krokwiakami literę **W** tworzącymi — serce od dołu strzałą przeszyte. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana przysługująca w XVII stuleciu Nieszyjkom w witebskiem. Labry czerwone podbite srebrem. *Kołat. 280; Nies.; Bork.*

NIEŚWICKI. — W polu barwy niewiadomej — na związaniu trąby barkiem na dół obróconej a wylotem w prawo — kotwica środkiem przekrzyżowana żelazce w kształcie orlich głów mająca. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Herb rodziny wołyńskiej Nieświckich, wspomnianej w Metryce wołyńskiej. *Z rękop. Wasyla Nieświckiego z r. 1560 u WP. Bisiera; Bork.; zapiski WP. Dziadulewicz.*

NIEWIADOMSKI I cz. Prus odm. — W polu czerwonym — półtora krzyża srebrnego między dwiema srebrnymi podkowami ocelami do siebie, ale z lewej strony jest tylko dolna połowa podkowy. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana przysługująca Niewiadomskim przydomku Goleń w XVII stuleciu w oszmiańskim i podlaskiem. *Kołat.; Nies.; Hefn.; Bork.*

NIEWIADOMSKI II cz. Jelita odm. — W polu czerwonym—trzy złote berła w lilie zakończone a ułożone w gwiazdę, środkowa prosto na dół, drugie dwie ukośnie do góry skrzyżowane. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich: dwa białe między czerwonymi. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana przysługująca rodzinie Niewiadomskich morawskiego pochodzenia, na Szląsku zdawna osiadłej. Wacław Kropacz otrzymał w r. 1473 od Macieja Korwina, króla czeskiego dobra Niewiadom w ks. raciborskiem, zkad przyjął nazwisko Niewiadomskiego. Herb ten i rodzina wątpliwie należą tutaj. Hr. Borkowski, zamieścił ją w swoim spisie szlachty, nie chcemy jej więc pominąć tembardziej, że gałęź rodziny tej kwitnie jako polska w poznańskim. *Sieb. III 2. 332, IV. 10, IV. 11. 27 i VI. 8 II. tekst 70.*

NIEWIADOMSKI III cz. Jelita odm. — W polu czerwonym — trzy miecze, końcami do góry, w gwiazdę, środkowy prosto, boczne ukośnie skrzyżowane. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich: dwa srebrne między czerwonymi. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana poprzedniego. *Sieb. IV. 11. 27.*

NIEZGODA I. — W polu błękitnem — ze środka podkowy srebrnej barkiem do góry obróconej, mieczem w poprzek na lewo przeszytej — strzała żelazcem na dół. Nad hełmem w koronie ogon pawi. Jeden z bardzo dawnych herbów naszych, według heraldyków z Dołęgi powstały. *Paprz.; Biel.; Okol.; Nies.; Piek. str. 254, tabl. XIV N. 40.*

NIEZGODA II. — W polu błękitnem — ze środka podkowy srebrnej barkiem do góry, mieczem w poprzek przeszytej — strzała żelazcem na dół. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana poprzedniego. *Nies.; Sieb. IV. 14. 21.*

NIEZNACHOWSKI, Niezuchowski. — W polu błękitnem lew złoty. Nad hełmem w koronie pół lwa. Labry błękitne podbite złotem. Herb rodziny kaszubskiej, gałęzi pomorskiej rodziny Gruby czy Gruben, przybierającej nazwy Krempiechowskich i Nieznachowskich czy Niezuchowskich. Ci ostatni od dóbr Nieznachowa czy Niezuchowa w łębskiem. *Sieb. III. 2. tekst 153 tabl. 200, VI. 9 tekst 64, tabl. 39.*

NIKOROWICZ I cz. Kotwica. — Na tarczy prawo ukośnie ściętej, na polach: górnem błękitnem dolnem zaś srebrnem — kotwica prawo-ukośnie, wzdłuż w połowie srebrna w połowie błękitna, uchem do góry. Nad tarczą dwa hełmy ukoronowane, w pierwszym — kotwica uchem do góry, wzdłuż w połowie błękitna w połowie srebrna, w drugim — ręka zbrojna z mieczem. Labry błękitne podbite srebrem. Nadany r. 1781 przez Józefa II, cesarza świętego państwa rzymskiego, Grzegorzowi Nikorowiczowi, prezesowi sądu wekslowego, z rodziny ormiańskiej w Jazłowcu od XVII stulecia osiadłej, potwierdzony r. 1782 dla Dominika, asesora rzeczzonego sądu.

NIKOROWICZ II. — Na tarczy prawo-ukośnie ściętej, na polach górnem błękitnem, dolnem zaś srebrnem — kotwica prawo-ukośnie uchem do góry, wzdłuż i w połowie błękitna w połowie srebrna. Nad hełmem w koronie ręka zbrojna z mieczem. Labry błękitne podbite srebrem. Nadany w r. 1788, Józefowi Nikorowiczowi, kupcowi lwowskiemu. *Pocz. szl. gal.; Bar.; Sieb. IV. 14. 13; Bork.*

NIKOROWICZ III. — Na tarczy prawo-ukośnie ściętej, w polach górnem błękitnem dolnem zaś srebrnem — kotwica lewo-ukośnie uchem do góry, w połowie górnej srebrna w dolnej błękitna. Nad hełmem w koronie ręka zbrojna z mieczem. Labry błękitne podbite srebrem. Odmiana powyższego. *Riet.; Hefn.*

NOGA. — Na tarczy dwudzielnej — w polach złotych, w prawem między dwiema różami jedną u góry na prawo, drugą u dołu na lewo — ryba lewo-ukośnie głową do góry, w lewem zaś na zielonej gałęzi z listkami — trzy róże czerwone. Nad hełmem w koronie gałązka z trzema różami. Labry czerwone podbite złotem. Nadany Marsom przez biskupów siewierskich, potwierdzony przez Heroldyę Królestwa Polskiego r. 1843 i 30 Czerwca r. 1894 w Galicyi, Antoniemu Marsowi, właścicielowi Limanowej — oraz synowi Janowi Nepomucenowi Stanisławowi Witalisowi 10 Czerwca r. 1895. *Z oryg. dypl.; Krzyż.; Żychl. III. 127; Bork.*

NORWID. — W polu barwy niewiadomej — winkiel czy też litera L. Nad tarczą w koronie trzy pióra strusie. Może to jest Topór odmienny, Małachowski bowiem wymienia Norwida h. Topór. Z pieczęci Franciszka Norwida, asesora sądu ziemskiego telszewskiego r. 1819. *Rękopis w zbiorze Juliusza hr. Ostrowskiego; Małach.*

NOSADYNI. — Na tarczy dwudzielnej — w polu prawem błękitnem na zielonym pagórku pomiędzy dwoma wspiętymi złotymi lwami — drzewo zielone z bocianem trzymającym kamień w prawej łapie — w lewem zaś czerwonym — orzeł biały ukoronowany. Nad hełmem w koronie bocian z kamieniem w prawej łapie. Labry z prawej strony błękitne podbite złotem, z lewej czerwone podbite srebrem. Herb przyniesiony z Wenecyi przez Antoniego Nosadyniego — przyjętego do szlachectwa polskiego w r. 1673 za dostawienie dział do artyleryi. *Vol. Leg. V, 129; Nies.; Riet.*

NOWAK I. — W polu barwy niewiadomej — wilk czy lis. Herb rodziny polskiego pochodzenia, na Szląsku. Henryk Wacław Nowak, radca dworu króla polskiego otrzymał tytuł baronowski r. 1660 w Czechach. Według pieczęci z XV stulecia. Podajemy formy późniejsze tego samego herbu i herb gałęzi baronowskiej według Siebmachera. *Sieb. VI. 8. I. 55; IV. 9. tekst 244; Bork.*

NOWAK II. — W polu czerwonym pod różą srebrną z prawej — lis z przepaską złotą niosący gęś w pysku. Nad hełmem w koronie róża srebrna. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana poprzedniego. *Sieb. IV. 9. 110, IV. 11. 28, VI. 8. I. 55 i VI. 8. III. 62.*

NOWAK III. — Odmiana poprzedniego. *Sieb.* VI. 8. I. 55.

NOWAK IV Baron. — Herb gałęzi baronowskiej. *Sieb.* IV. 11. 28 i VI. 8. I. 55.

NOWAKOWSKI I cz. Strocysz, Krocysz, Trzy Księżyce odm. — W polu błękitnem—trzy złote półksiężyce: dwa i jeden rogami w prawo Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Herb rodziny Nowakowskich wylegitymowanej w Galicji r. 1782 i 1787, w Królestwie Polskiem zaś 1842. *Pocz. szl. gal.; Riet.; Hef.; Bork.; zapiski WP. Dziadulewicz.*

NOWAKOWSKI II. — Na tarczy czterodzielnej w I czerwonym—gęś w lewo, w II i III zielonych — trzy srebrne strzały żeleźcami do góry, w IV błękitnem — na pagórku zielonym drzewo. Labry bez barw. Herb rodziny polskiego pochodzenia w Prusiech. *Sieb.* III. 2. 334; *Riet.*

NOWICKI cz. Lubicz odm. — W polu barwy niewiadomej — między dwiema gwiazdami—podkowa z krzyżem na barku z gwiazdą między ocelami. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana przysługująca Nowickim wylegitymowanym w Królestwie Polskiem w pierwszej połowie XIX wieku. *Zapiski WP. Dziadulewicz.*

NOWICZ I. — W polu błękitnem — kruk czarny ze złotym pierścieniem w dziobie na czerwonym murze. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Nadany wraz z nobilitacją Janowi, porucznikowi batalionu skarbu koronnego i Krystyanowi Neumannom na sejmie r. 1790, potwierdzony przez Stanisława Augusta, króla polskiego 11 Lutego r. 1791. *Vol. Leg. IX. 191, 192; Kanc. ks. 106 f. 57, 61; Wiel.*

NOWICZ II, Nadwicz. — W polu błękitnem — kruk czarny siedzący na blankach czerwonego muru. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana powstała przez niedokładność. Bobrowicz w przypiskach swoich do Niesieckiego, przytacza jako źródło Wielądkę tymczasem opuścił pierścień w dziobie kruka, który u tamtego heraldyka figuruje, a z nazwy herbu Nowicz zrobił Nadwicz — czerpiąc z Niesieckiego, Siebmacher i Rietstap dali rysunek niekompletny i niewłaściwą nazwę. *Nies.; Bobr. przyp.; Sieb. III. 2. 330; Bork.*

NOWINA, Nowiny cz. Złotogoleńczyk. — W polu błękitnem—w środku srebrnego ucha kotłowego czyli zawiasy, barkiem na dół obróconej — krzyż czy miecz rękojeścią do góry. Nad hełmem w koronie noga zbrojna złota w kolanie zgięta, piętą do góry w lewo. Labry błękitne podbite srebrem. Jeden z najstarszych herbów polskich, wspominany w zapiskach sądowych od 1392 r. W zapiskach z XV wieku ani w Długoszu o krzyżu ani o nodze zbrojnej nad hełmem jeszcze mowy niema — dopiero Paprocki ją kładzie i daje nowej odmianie nazwę Złotogoleńczyk, stare zawołanie było Nowina. *Dług.; Papr.; Biel.; Okol.; Nies.; Ulan.; Mat.; Sieb. IV. 14; Piek., Herald.*

NOWINA II. — Z roli marszałkowskiej r. 1461. *Loredan Larchey, Armorial du XV.; Heraldyka Piek. 105, 374.*

NOWINA III. — Z herbarza arsenalskiego z r. 1530. *Heraldyka Piek. 106.*

NOWINA IV. — Z herbarzyka Ambrożego. *Heraldyka Piek. 105.*

NOWINA Nowa. — W polu czerwonym — na zielonym pagórku — zielone drzewo wawrzynowe z krzyżem złotym kawalerskim u szczytu. Nad tarczą korona. Nadany wraz z nobilitacją Bonawenturze Bartoszewiczowi z rodziny neofickiej, przez Stanisława Augusta, króla polskiego, 11 Maja roku 1765. Nadany również Janowi Świątkowskiemu, neoficie, 12 Grudnia r. 1764. Rodzina zaś literata Juliana zalicza się do Bartoszewiczów Lemnickich herbu Jastrzębiec. *M. Lit. ks. 190 f. 135; Kanc. ks. 42a f. 27; V. Leg. VIII. f. 420. Dyplom Her. Kr. Pol. wydany 1843 Antoniemu Świąteckiemu; Chrz. tabl. VIII.*

NOWOSIELECKI cz. Nałęcz odm. — W polu czerwonym — pod półstrzałkiem żelazcem do góry — chusta srebrna w koło związana z końcami na dół założonemi jeden na drugim. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich. Odmiana przysługująca Nowosieleckim przydomku Czeczeli, w XVI stuleciu na Wołyniu osiadłym. *Paprz.; Jag.; Nies.; Piek. str. 234 tabl. IV; Bork.*

NYCZ. — W polu błękitnym — w środku złotej podkowy ocelami do góry — krzyż złoty kawalerski. Nad hełmem w koronie kruk czarny z pierścieniem złotym w dziobie. Labry błękitne podbite złotem. Herb Nyczów z Bulowic polskiego pochodzenia, w XVI stuleciu osiadłych w oświęcimskim. Sebestyan Necz nobilitowany r. 1601. *Vol. Leg. II. 1516; Sieb. III. 2, 324, VI, 4. 40; Bork.*

BOLEŃSKI Książę. — Na tarczy ściętej, w polu górnym dwudzielnym, w prawym czerwonym — Ś-ty Michał Archanioł, w lewym złotem — czarny orzeł ukoronowany zwrócony w lewo z długim złotym berłem w kształcie krzyża prawo-ukośnie w lewej szponie; w dolnym zaś polu srebrnym na zielonej murawie — dwa ptaszki do siebie zwrócone ze strzałami w dziobach i złotą kulą w szponie. Nad tarczą płaszcz książęcy z mitrą. Herb rodziny pochodzącej od ks. czernichowskich ze szczepu Ruryka. *Obszcza. Gerb. II. 3; Wolff; Bork.*

OBOŁOŃSKI. — Na tarczy dwudzielną, w polu prawym czerwonym — pół srebrnego orła, w lewym czerwonym — dwie srebrne róże jedna nad drugą. Nad hełmem w koronie skrzydło przeszyte strzałą prawo-ukośnie do góry. Labry czerwone podbite srebrem. Herb przysługujący rodzinie małorosyjskiej Obołońskich pochodzenia polskiego. Damian Wasyliw, małoruski generałny buńczuczny przez Elżbietę cesarzową rosyjską obdarzony wsiami. Zapisani do szlachty rosyjskiej na mocy dyplomu wydanego przez deputację szlachecką kijowską. *Obszcza. Gerb. VII. 167.*

OBYRN Baron, (*O'Byrn*). — W polu czerwonym — między trzema dłońmi (jedną prawą i dwiema lewymi) dwiema u góry jedną u dołu, na krokwi złotej — mała tarcza, na której w polu błękitnym — lew złoty. Nad koroną hrabiowską i hełmem ukoronowanym — syrena ze zwierciadłem w prawej ręce a grzebieniem w lewej. Labry czerwone podbite złotem. Herb rodziny pochodzenia irlandzkiego, z której Jerzy i Jakób baronowie Obyrn otrzymali indygenat w Polsce r. 1764. *Vol. Leg. VII. f. 419; Sieb. II. 3; Riet.; Bork*

OCHOCKI. — W polu błękitnym — na zielonym pagórku — starzec z wieńcem dębowym na głowie (z czapką gronostajową według Rietstapa) w gronostajowej sukni, z dwoma kłosaami złotymi przewiązanymi przepaską srebrną w prawej, nad którymi półksiężyc srebrny rogami na dół, z włócznią zaś w lewej ręce. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich. Labry błękitne podbite srebrem. Nadany Antoniemu Ochockiemu z Wierzbowca, członkowi stanów w Galicyi, 4 Maja r. 1807 przez Franciszka I, cesarza świętego państwa rzymskiego. *Pocz. szl. gal.; Hefn.; Riet.; Bork.*

ODACHOWSKI cz. Nałęcz odm. — W polu czerwonym — chusta srebrna w koło związana z końcami na dół. Nad hełmem w koronie na pięciu piórach strusich taka sama chusta. Odmiana przysługująca Odachowskim, pochodzącym jakoby od Zielińskich w łączyskim, a osiadłym na Odachowie na Żmudzi w XVI stuleciu. Atoli Zielińskich herbu Nałęcz nie znaleźliśmy w spisach szlachty. *Kojał. 177; Nies.; Bork.*

ODEJEWSKI Książę, Odejowski. — W polu złotem — czarny orzeł ukoronowany z berłem złotem w kształcie złotego krzyża długiego prawo-ukośnie w lewej szponie. Nad tarczą płaszcz książęcy z mitrą. Herb rodziny pochodzącej od gałęzi książąt czernichowskich czy siewierskich. *Obszcza. Gerb.; I. 4; Wolff; Bork.*

ODERSKI I Baron, Odorski cz. Gryf odm. — W polu czerwonym — srebrny gryf. Nad hełmem w koronie kaczka czyli też gęś. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana przysługująca rodzinie Oderskich polskiego pochodzenia osiadłej w Czechach i na Szlązku. O nich wspomina Niesiecki pod Odorskim Daniłą, nobilitowanym w XVII, którego od tych gryfitów wyprowadza. Siebmacher wspomina o Adamie z Lidrowy Odorskim, który był zaliczony do szlachty czeskiej r. 1595 i którego gałąź nosiła tytuł baronowski czeski. *Nies.; Sieb. IV. 9, f. IV. 11 i VI. 8. II. tekst 55; Bork.*

ODERSKI, Odorski cz. Osorya odm. — W polu błękitnem — koło złote albo srebrne. Nad hełmem także koło z trzema piórami strusimi: złotem między błękitnemi. Labry błękitne podbite złotem. Herb rodziny morawskiej według Paprockiego Oderskich von Liderau czyli z Lidrowy na Morawach, z której Adam otrzymał czeskie szlachectwo r. 1595, gałąź od niego idąca otrzymała czeski tytuł baronowski. Tenże Adam miał służyć jako oberszterlejtant w Rzeczypospolitej. Dziwna sprzeczność zachodzi co do herbu Adama Oderskiego obersztelajntanta wojsk polskich. Herbarz czeski Siebmachera pisze najwyraźniej że Adam Odrsky z Lidrowy otrzymał r. 1595 szlachectwo czeskie z gryfem na tarczy a kaczką w hełmie; — herbarz wygasłej szlachty pruskiej przypisuje temuż Adamowi z Lidrowy herb przedstawiający koło; w herbarzu zaś wygasłej szlachty szląskiej również podano koło jako herb Adama, który otrzymał szlachectwo czeskie w r. 1595, równocześnie wymienając inną rodzinę tego nazwiska z herbem Gryf. Wobec tego trudno rozstrzygnąć po czyjej stronie prawda. *Paprz.; Sieb. IV. 11. 28; VI. 4. 40 i VI. 8. II. 55. zapiski WP. Br. Zaleskiego.*

ODERSKI III, Odorski cz. Syrokomla odm. — W polu czerwonym — nad dwiema srebrnymi krowkami w kształcie litery **W** półstrzałek przekrzyżowany, nad żeleźcem u góry przedłużony w słup i także przekrzyżowany. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Nadany Danielowi czyli Danile Odorskiemu, horodniczemu dynaburskiemu, którego Niesiecki od szląskich Oderskich Gryfitów wywodzi, nobilitowanemu r. 1676. *Vol. Leg. V. 403; Nies.; herb na rękopiśmie w zbiorze WP: Bisiera; zapiski WP. Dziadulewicz.*

ODONEL Hrabia, (*O'Donnell*). — Na tarczy dwiema liniami w ukos skrzyżowanemi, czterodzielnej, na polach trójkątnych I od góry, IV od dołu złotych, II i III czerwonych — ręka w złotym ubraniu do środka od lewej strony trzymająca krzyż czerwony. Nad koroną hrabiowską i hełmem ukoronowanym — dwie ręce zbrojne u góry skrzyżowane, w prawej miecz, w lewej serce. Labry czerwone podbite złotem. Tarczę podtrzymują z prawej lew, z lewej bawół. Godło: **IN HOC SIGNO VINCES**. Herb rodziny irlandzkiego pochodzenia, w XVIII stuleciu przybyłej do Austrii, z której Henryk hrabia O'donnell von Tyrkonell otrzymał na sejmie r. 1775 indygenat polski, indygenat zaś galicyjski r. 1786 od Józefa II, cesarza świętego państwa rzymskiego. Hrabiowie austriaccy od r. 1853. *Vol. Leg. VIII. f. 294; Pocz. szl. gal.; Sieb. IV. 14; Kos. I. 215; Bork.*

ODRWOLF, Oderwolf I, Otterwolff. — W polu błękitnem — dwa rogi jelenie złote z częścią czaszki. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich: dwa złote między błękitnemi. Labry błękitne podbite złotem. Herb rodziny szląskiej Oderwolff z Biebersteinu. Tego herbu używała rodzina Dziadkowskich przydomku Oderwolff w sieradzkim, prawdopodobnie gałąź Oderwolffów. *Paprz.; Nies.; Sieb. VI. 8. I. 56; Bork.*

ODERWOLF II. — Odmiana poprzedniego. *Sieb. VI. 8. I. 56 i IV. 11. 28.*

ODERWOLF III. — Odmiana poprzednich. *Sieb. VI. 8. I. 56.*

ODROWAŻ I, Odrzywąs. — W polu czerwonym — strzała srebrna żeleźcem do góry, u dołu w dwa wąsy zakończona. Nad hełmem w koronie — na pawim ogonie taka sama strzała żeleźcem w lewo. Jeden z najstarszych herbów polskich. W zapiskach sądowych pierwszy raz wzmiankowany pod r. 1423, godło Odroważy opisane jako strzała (rogacina) i zawiasa kotłowa; pieczęcie z tym herbem są liczne poczynawszy od r. 1380. *Dług.; Paprz.; Okol.; Kojat.; Nies.; Ulan.; Mat.; Piek.*

ODROWAŻ II. — W polu czerwonym — srebrna strzała żeleźcem do góry przekrzyżowana bez opierzenia w wąsy zakończona. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Odmiana przysługująca Łuskinom Zaranowskim w witebskim w XVII stuleciu, a podobno też Książskim Żerebiatyczom *Kojat. 186; Nies. VI. 173; Piek. tabl. XIV N. 48; zapiski WP. Dziadulewicz.*

ODROWAŻ III. — Odmiana z herbarza galicyjskiego. *Sieb. IV. 14.*

ODROWAŻ IV. — Odmiana z herbarza galicyjskiego. *Sieb. IV. 14.*

ODROWAŻ V. — Odmiana z herbarza galicyjskiego. *Sieb. IV. 14.*

ODROWAŻ VI. — Z pieczęci Jana, starosty ruskiego z r. 1380, Prandoty, podsędką ziemskiego sandomirskiego z r. 1384 i Krzesława, podsędką ziemskiego krakowskiego z r. 1358. *Heraldyka Piek. 107.*

ODROWAŻ VII. — Z pieczęci Jana Szczekocińskiego z r. 1419, Jana ze Sprowy z r. 1427 i Jana, arcybiskupa lwowskiego z r. 1440, Bartosza z Gór z r. 1444 i 1446, Jana, arcybiskupa gnieźnieńskiego z r. 1454, Jana ze Szczekocin z r. 1460, Andrzeja Odrowąża ze Sprowy z r. 1452, Eustachego ze Sprowy, Mikołaja z Błażejowic z r. 1462 Jakóba z Dębna czyli ze Szczekocin z r. 1462, Jana z Wysokiego z r. 1460, Piotra z Godowa z r. 1466, Jana Jury z Malechowa z r. 1471. *Heraldyka Piek. 108.*

ODROWAŻ VIII. — Z pieczęci Mikołaja Strasza z Białaczewa, sędziego ziemskiego krakowskiego z r. 1480, Jana Odrowąża ze Sprowy, wojewody ruskiego a podolskiego starosty z r. 1480, Stanisława z Chodczy, marszałka koronnego a starosty ruskiego, lwowskiego i lubaczowskiego z r. 1504, Jakóba Dembińskiego, kasztelana radomskiego z r. 1484, Stanisława Szydłowieckiego, kasztelana radomskiego z r. 1485, Jakóba Szydłowieckiego, podskarbiego koronnego z r. 1504. Krzysztofa Szydłowieckiego, kasztelana sandomierskiego z r. 1526 i Jana Pieniążka z Kruślowej, sędziego ziemskiego krakowskiego z r. 1532. *Herald. Piek. str. 107, 108, 109.*

ODROWAŻ IX. — Z pieczęci Jakóba z Dębna czyli z Winnej góry (*de monte vini*) z r. 1352 fig. 163. Pieczęć ta przedstawia zawiąsę z krzyżem zamiast strzały. Można by mieć wątpliwość, czy to Odroważ, pisze Dr. Piekoński, gdy jednak ów Jakób nazwany na pieczęci z Winnejgóry (*de Montevini*) w dokumencie pisze się z Dębna, Dębno zaś należało podówczas do członków rodu Odrowążów, przeto nie ulega wątpliwości, że ów Jakób Dębiński należał do tego rodu, a owa pieczęć przedstawia odmianę Odrowąża. *Herald. Piek. 109, 110.*

ODROWAŻ X. — Z kościoła w Chlewiskach. *Herald. Piek. 293; patrz Piek. „O dynast. pochodz. szl. pol.“*

ODROWAŻ XI. — Z ołtarza w Końskich. *Herald. Piek. 109, 110.*

ODROWAŻ XII. — Według Kojalowicza str. 184.

ODROWAŻ XIII. — Z roli marszałkowskiej Mikołaja z Brzezia Lanckorońskiego z r. 1461. *Loredan Lar-chey, Armorial du XVe s.; Herald. Piek. 367, 368.*

ODROWAŻ XIV. — Według herbarzyka Ambrożego. *Herald. Piek. 107.*

ODSIECZ. — W polu błękitnem — kopia żeleźcem do góry i dwie chorągwie białe ukośnie skrzyżowane. Nad hełmem w koronie biała chorągiew. Nadany w r. 1790 wraz z nobilitacją Antoniemu Krydel, chorążemu w regimencie dragonów pieszym wojsk wielkiego księstwa litewskiego, potwierdzony przez Stanisława Augusta, króla polskiego 29 Lipca r. 1791. *Metr. Lit. 220 f. 402; Kanc. ks. 98 f. 14; Bork; zapiski WP. Jackowskiego.*

ODWAGA I, Mur Konopackich. — W polu srebrnem — mur czerwony o trzech blankach. Nad hełmem w koronie chorągiew prawo-ukośnie na drzewcu w części zwieszona. Labry czerwone podbite srebrem. Herb przystępujący rodzinom Konopackich i Kossowskich, Milewskich, Heeselechtów, Knebelów, Sperlingów, Tauernitzów i Vülów w Prusiech. Niesiecki w tomie IV str. 34 wspomina o tym herbie i zwie go Odwagą albo Murem Konopackich. Barw nie podaje. *Biel.; Papr.; Qkol.; Nies. IV. 317 i V. 204.*